

Yllättyneet parijonoon!

En Queer uppsats i tre akter

Willjam Tigerstedt

Teaterhögskolan

Utbildningsprogrammet i skådespelarkonst (på svenska)

Lärdomsprovets skriftliga del

2026

**KONST-
UNIVERSITETET**

✕ TEATERHÖGSKOLAN

Abstrakt

Datum: 30.3.2026

Upphovsman: Willjam Tigerstedt

Utbildnings- och magisterprogram: Utbildningsprogrammet i skådespelarkonst (på svenska)

Titel på avhandlingen / den skriftliga delen: Yllättyneet parijonoon! En Queer uppsats i tre akter

Sidantal: 80 sidor

Titel på det konstnärliga: *Anemone - Vuokko*

I min uppsats utforskar jag och utvecklar jag min syn på kön och könsidentitet via skådespelaryrket som ofta ställt och fortsätter ställa frågor om just könsidentitet och kön. I en värld där det finns rätt och fel, jobbar jag och andra queera förbi, mellan och utanför rätt och fel konstruktionen. Det som queera dock skapar är ofta något roligt och vrickat. Det har jag försökt skapa med och i min text.

Min text tar upp, går förbi, kommer tillbaka, konstaterar och frågar.

Uppsatsen är i formen av ett manus, en Ted Talk en konversation mellan jaget och jaget för att få luftighet och glädje. Texten är ett manus, ett konstverk, en kritik och en skymfning mot allt och alla.

Jag hoppas öppna en konversation där vi har plats och andrum för läsaren och mig skribenten.

Ämnesord: Queer, skådespelare, könsidentitet, representation, ickebinär, humor, mångfald

Innehållsförteckning

Abstrakt	5
Innehållsförteckning	6
Förord och karaktärer	4
Forskningen	7
Rollista (ordlista) för dig min käre läsare:	8
Akt 1 Jag som queer och konstnär - Queerkonstnär?	10
Akt 1 Scen 1 - Om själva strukturen	10
Akt 1 Scen 2 - <i>W</i> och <i>Tim</i> kommer in	12
Akt 1 Scen 3 - <i>Tims</i> och <i>Ws</i> queerhet	16
Akt 1 Scen 4 - Queerhet och konsten	24
<hr/>	
Akt 2 - Den neutrala mannen	27
Akt 2 scen 1 - Den binära statistiken	27
Akt 2 Scen 2 - Den neutrala mannen	30
Akt 2 Scen 3 - Vi, karaktärer och kön	35
Akt 2 Scen 4 - Att spela ett kön och representation	41
<hr/>	
Akt 3 - Upplevelsernas och sanningens ord	50
Akt 3 Scen 1	50
Akt 3 Scen 2 Vem får jag spela och vad ska jag göra?	64
Akt 3 Scen 3 - Lockelsen ett bete!	67
Akt 3 Scen 4 - Slutklämnen	70
<hr/>	
Tack och uppvaktningar	73
Källor	74
Bilaga 1	77

Förord

I, TOO, can command the wind, sir! I have a hurricane in me that will strip Spain bare if you dare to try me! (Elizabeth - The Golden Age 2007, 39:56–40:<07)

Varför inte börja med ett filmcitat om hur jag en vacker dag kommer att dra ner allt som en orkan. Inte alls skrämmande, inte hotfullt, inte otrevligt.

Jag faller av kälken vid första kommatecknet är ett citat från undertecknad.

Sammanhanget var en diskussion om: Hur Queerkonstnärer talar om det som *uttryckligen* är queerkonst. Jag har fortfarande inte greppat vad det egentligen betyder — jag är varken intellektuell eller har djupa tankar — eller nog har jag dem om jag får nycklarna till den världens entré som vi talar kring. Jag borde oftare be om nycklarna, än att vara rädd för att verka dum, enkel och oförstående. Det jag vill dock säga att jag har svårt (blir riktigt irriterad) med extrem flummighet och otydlighet. Min irritation jobbar jag på, men vi kommer att återkomma till den under denna uppsats.

Jag vill diskutera könsidentitet och dess betydelse i skådespelarkonsten. Hur jag som skådespelare förhåller mig till min egen könsidentitet då jag spelar och skapar en karaktär eller ett varande. Hur jag förhåller mig till könsidentitet, queerhet och skådespelarkonsten. Spelar jag en könsidentitet? Hur ickebinäritet och queerhet porträtteras, om det porträtteras. Vad är queerhet och vad är queerhet på scenen för mig. Hur visar det sig eller inte visar sig för mig som publik medlem. Det kommer att vara en Pandoras ask, ampiaspesän sohimista och a can of worms. Någon kanske tycker att Pandoras ask är negativt, vilket jag vill att det är. För mig är det i det negativa, cyniska och pessimistiska som jag hittar allt det vidunderliga som konst kan vara.

Any book that begins with a quote from SpongeBob SquarePants and is motored by wisdom gleaned from Fantastic Mr. Fox, Chicken Run, and Finding Nemo, among other animated guides to life, runs the risk of not being taken seriously. Yet this is my goal. Being taken seriously means missing out on the chance to be frivolous, promiscuous, and irrelevant. The desire to be taken seriously is precisely what compels people to follow the tried and true paths of knowledge production around which I would like to map a few detours. Indeed terms like serious and rigorous tend to be code words, in academia as well as other contexts, for disciplinary correctness;

they signal a form of training and learning that confirms what is already known according to approved methods of knowing, but they do not allow for visionary insights or flights of fancy. (Halberstam 2011, 6)

Halberstam börjar sin text med ett citat av Svampbob Fyrkant och nu går in för att förklara varför hen gjorde det. Hen ville befrias från tanken av att måsta följa en viss struktur och bli tagen seriöst. Därför valde jag att börja med ett citat från ett epokdrama där huvudrollsinnehavaren är en av mina favoritskådespelare, Cate Blanchett. Det Halberstam också lyfte fram är något jag tänkte när jag började skriva min uppsats. Jag ville bli tagen som en seriös skådespelare, en seriös konstnär och en seriös tänkare, men nu tänker jag att det kanske är bäst att lämna det. Jag vill uttrycka mina tankar och mina referenser och helt enkelt: *Jag bryr mig bara inte!* (Adsten 2022). Det här är då min önskan — om jag känner mig rätt blir det inte riktigt så.

Min text är upplagd som ett kaotiskt manus, för att jag fungerar själv så att jag kommer på och förstår saker en bit åt gången. Ibland kan läsaren uppfatta att det här är ju lösryckt eller nu byttes ämnet, men på grund av komplexiteten av konceptet kön och könsidentitet och dess nedrivning och omskakande så känns det som en ny värld öppnas då man inser något. Som om du fick en bunt med nycklar och du måste öppna och besöka nya världar jämt.

Jag är inte seriös av mig, egentligen är jag ganska lättsam och rolig, välkomnande och jobbar med glimten i ögat och jag hoppas att du käre läsare hittar det i min text.

Nu om du känner mig och började skratta då jag sa att jag inte är seriös, jag är seriös då jag känner att ingen har koll på situationen. Världen vore så skön om jag upplevde att man kunde bara följa med den, men tyvärr faller den lotten sällan på mig.

Det jag kan säga redan nu är att kön är en konstruktion som det flesta här i världen. En konstruktion för att kontrollera och fångsla oss människor i lådor, system och strukturer.

Min text handlar primärt om könsidentitet inte juridiskt, vid födseln definierat eller dylikt kön. Följande stycke kom jag på i slutet av min skrivprocess på grund av ilska. VITTU MINÄ VÄÄNNÄN SINULLE TÄMÄN RAUTALANGASTA (inte du Käre läsare.)

Vi har våra kromosomer, men inte berättar det om vad vår könsidentitet är. Vi definieras vid födseln som man och kvinna på basen av våra könsorgan och/eller kromosomer. Det vad alla binärfanatiker tar upp: *Enligt biologin finns det man XY och kvinna XX*. Enligt biologin föds vi med kromosomer som definierar konceptet *könsutveckling* (nu talar vi om genitalier och vilka hormoner våra kroppar producerar och hur mycket), dessa XX och XY könsutvecklings kromosomer kan ha avvikelser. XX och XY definierar vår könsutveckling (den är ju slutligen individuell och det finns undantag), alltså hur vår kropp utvecklas och våra könsorgan blir *mogna*. Sen har vi i samhället gjort så att ord som kvinna och man har satts som stämpel på dessa två könskromosomer (och kallat resten för avvikelser eller nekat deras existens) och där kommer det sociala in med kön. I grund och botten handlar kromosomer inte om kön, utan ord vi valt att använda.

Ärligt sagt kan jag njuta av tydliga strukturer och former och regler - för att det ger mig klarhet. Ge mig koncept med exempel så har jag lättare att förstå. Tror du att jag inte önskar jag vore mer befriad - honey jag önskar det också.

MEN tro mig - jag vill ha en värld där alla vi människor oberoende vad vi är lika värda, har lika mycket, får göra vad vi vill och inte är tryckta av system som kapitalism, patriarkat, nationalism eller dylikt.

Jag drömmer ofta om scenen i Det var en gång (minns inte exakt vilken säsong och avsnitt) av Albert Barillé där alla i världen stod och höll händerna med varandra och dansade runt en midsommarstång-lik stång och det var världsfred. Det är en bild jag växte upp med, att världen var och finns till för alla - det är dock inte den världen vi lever nu i, men kanske en vacker dag...

Forskningen

Det finns ett forskningsmaterial jag skapat som innehåller en anonymiserad undersökning som var riktad åt skådespelare. (Bilaga 1)

Plattformen jag skapade undersökningen på var Webropol.

Länken för undersökningen delades med kurskamrater i utbildningsprogrammet i skådespelarkonst (på svenska) den 1.12.2025, Finlands Skådespelarförbunds nyhetsbrev den 10.12.2025 och därefter delade jag den mer riktad åt studeranden i Skådespelarkonst på finska och svenska inom Konstuniversitetets Teaterhögskola och Finlands Svenska Skådespelarförbunds Facebook-grupp. Undersökningen stängdes 14.3.2026.

I undersökningen frågade jag personliga frågor om identitet och dess relation till yrket. Yrkesrelaterade frågor kring skådespelararbetet och rollskapande. Frågornas fokus låg i könsidentitet och huruvida en skådespelare får spela vad hen vill eller inte. Frågorna var riktade åt alla som är skådespelare — studerande, yrkesverksamma och pensionärer.

Bland frågorna fanns påståenden och öppna frågor. Om det fanns ett påstående fick man alltid öppna upp sitt svar skriftligt.

Totalt fick jag 24 svar i min undersökning och kommer att återkomma till dem i min uppsats. 18 var studeranden och 6 var i yrkesverksamma och åldersfördelningen gick som följande 20–30 åringar 59%, 31–40 åringar 33% och 51–60 åringar 8%. 18 av 24 upplevde sig vara en del av HBTIQ+.

Intervju:

Jag intervjuade en skådespelare och använder pseudonymen *Teaterchefen*<3.

Pseudonymen är på grund av att det är enklare för mig som skribent med tanke på inlämning. Det var inget som Teaterchefen<3 önskade.

Rollista (ordlista) för dig min käre läsare:

Jag sysslar inte med fotnoter så det kommer att finnas här och du kan alltid bläddra dig tillbaka till det. Kom ihåg att alla begrepp är egentligen lite levande av sig inget är hugget i sten.

Könsidentitet/kön — *Könsidentitet är den identitet gällande kön en person har. Ingen annan kan bestämma vilket kön en annan person har (inte ens läkare eller psykologer) och alla bör ha bestämmanderätt över sin egen könsidentitet. Det finns också de som inte identifierar sig utgående från kön, inte har en könsidentitet eller inte vill beskriva den för andra.* (Regnbågsallians 2023, Begreppsordlista)

Cisperson/Cis/Cis-kvinna/Cis-man — *är en person vars könsidentitet är inom normerna för det kön som registrerades vid födseln.* (Regnbågsallians 2023, Begreppsordlista)

Kön som tilldelats vid födseln — *det kön en människa sägs ha utgående från hur könsorganet ser ut, och hur halterna könshormon fördelar sig i kroppen.* (Regnbågsallians 2023, Begreppsordlista)

Ickebinär — *Brukar innebära att inte identifiera sig utgående från uppdelningen man och kvinna.* (Regnbågsallians 2023, Begreppsordlista) Vissa ickebinär identifierar sig även som transpersoner och andra gör det inte.

Transperson/Transgender — *är en term som på engelska används som ett paraplybegrepp för personer vars könsidentitet eller könsuttryck skiljer sig från det kön som registrerades vid födseln. På svenska motsvaras begreppet oftast av transperson. Vissa använder termen transgender för att beskriva en könsidentitet som inte passar in i den binära uppdelningen mellan man och kvinna. Det kan också syfta på en person som upplever könsdysfori men inte vill genomgå könsbekräftande vård eller byta juridiskt kön. Den äldre termen transgenderist används sällan idag och har ersatts av mer specifika begrepp som icke-binär, genderqueer eller könsöverskridande.* (Regnbågsallians 2023, Begreppsordlista)

BIPOC — *Termen POC kommer från den engelska termen People of Colour. Termen har tillsvidare inte i stor utsträckning översatts till svenska. Termen avser människor som på grund av olika egenskaper (till exempel namn, hudfärg eller religion) uppfattas som andra än vita människor.*

Termen BIPOC kommer från de engelska orden Black (svart människa), Indigenous (en person som tillhör ett ursprungsfolk), People of Colour (se förklaringen ovan). Termen har nyligen införts eftersom diskriminering, förtryck och rasism mot svarta och ursprungsfolk skiljer sig jämfört med andra POC-människor. Alla dessa termer avser grupper av människor som inte uppfattas som vita (se vithet). (THL 2023, Antirasism)

Vald familj — *Vald familj eller chosen family betyder alltså människor du anser att är din familj, men behöver inte ha något att skaffa med genetik eller vårdnadshavande. Att anse ens vänner som ens familj är ett exempel. Begreppet är också ett exempel på privilegium, vem har möjlighet att välja och vem har inte.*

Queer — *är ett begrepp som idag används som ett paraplybegrepp för HBTIQ+ personer. Alla som tillhör HBTIQ+ vill inte använda ordet, men jag kommer att använda det.*

Akt 1 Jag som queer och konstnär — Queerkonstnär?

Wille Pille Pö trodde på ett kön

Könet börja finna

Fördomar börja springa

Utom könet för han/hon/hen/den var redan dö på sin öde ö.

Akt 1 Scen 1 - Om själva strukturen

Hej Kära läsare jag tänker jag får och skall adressera Dig eller Er.

Jaget som skriver är Willjam Tigerstedt. Som person går jag konstant i monolog med mig själv i huvudet och framför andra. Då jag gjort ett fel — går jag igenom scenarion hur jag borde ha gjort. Om jag lyckas — lägger jag jaget åt sidan och talar allmänt, inte i jag form. Sen njuter jag av att slänga in kommentarer som inte behöver uppföljning. Så nu kommer jag att göra så att det finns *W* som tar hand om det mesta och så finns det *Tim* som kommenterar, skämtar, reflekterar, frågar och drar mattan under *W*.

Willjam är både *W* och *Tim*. *W* är den snälla som bryr sig om sin omgivning och om vad människor tänker och är egentligen känslig, men har svårigheter att visa det. *W* har en djup inre optimism som inte visar sig i annat än att hen inte ger upp och vägrar ge upp, men ber du *W* använda superlativer kan du lika väl lämna rummet. *Tim* är kaxig, elak, trött, cynisk, negativ, ilkikurinen, kujeileva, skvallrig och humoristisk. *Tim* är det som jag, skribenten oftast får energi från. *Man ska inte få sin energi från det negativa* sägs det i en amerikaniserad värld. Nej negativiteten i *Tim* skapar humor och glädje för att den kritiserar även det kritiska och där kommer den egentligen glädjen.

Strukturen kan tänkas vara en diskussion mellan *Tim* och *W*. Du kan uppleva det som manus för ett scenkonstverk, terapi eller en TedTalk med två presentatörer.

För att förstå strukturen skriver jag här nedan två exempel:

Om texten är placerad enligt följande är det en diskussion

Tim

Bla bla bla

W

Bla bla bla

Tim

Bla bla bla

Om texten är placerad enligt följande är det en snabb kommentar av *Tim*:

W

Bla bla bla

Tim

Bla bla

W

Bla bla bla

Varför valde jag namnet *Tim*? För att det är mitt andra namn som jag använder som pseudonym, karaktärsnamn och täckmantel — jag är inte tillräckligt kreativt med att hitta på namn. *Tim* för att hen ska få dra mattan under *W* och då dra mattan under Willjam. Jag distanserar den här mattan för att läsaren ska fatta - det är precis vad queerhet är. Nu skulle en **konstnär** säga *Kanske dra mattan under är din konstnärliga praktik.*

Akt 1 Scen 2 - *W* och *Tim* kommer in

Tim

(Creative Commons & Tigerstedt 2026)

Tim

Skyll på mig bara, det är ju ändå ett vi. Dessutom kunde du ha kört med Marga, Taiga, Aila eller Pauli som namn.

W

Alla du nämnde är våra döda släktingar...

Låt oss vara transparenta — jag till dig, vår käre läsare. Du får veta mycket om oss och våra tankar och vi vet kanske inget om dig. Du får dock höra av dig till oss. <3

Tim

Mer än sannolikt hör du något du redan hört.

Willjam tenderar att upprepa sig själv.

W

Du börjar.

Tim

(bläddrar i papper)

Här! Vad var det du ville att jag skulle fråga.

W

Fråga 1.

Tim

Hurdan konstnär är du?

Tim

Usch vad tråkigt - det där orkar jag lyssna på lunchen, under en vinkväll, men att konstnärer alltid ska tala om sig själva. Bildkonstnärer är den värsta sorten.

W

Jag har fått höra att jag arbetar med vrede och ilska, det har jag även fått höra då jag absolut inte arbetat med det. Då fick jag inte ens försvara mig själv eller fråga att är det enda människorna ser mig jobba med - ilska och vrede.

Sen har jag fått höra att jag är intresserad av för mycket och i och med det går förbi själva saken.

Jag skådespelar först då det kommer till kritan - alltså då publiken kommer in. Det vill en pedagog nu säga med pieni virne naamalla. Kunde ha sagt det åt mig under den processen i stället för nu två år efteråt. (Också visste de inte att jag jobbade med att ha fysiskt smärta, så illa att jag inte kunde sitta på scenen.)

Sen fick jag höra att jag inte kunde ta emot feedback under första året av skolan - mitt största problem var nog att jag helt enkelt inte förstod den. Hur ska man förstå en form av feedback i ett ämne man aldrig arbetat med.

Nu hör jag en pedagog säga - sluta förklara.

Tim & W

(Ser på varandra och skrattar tort)

Tim

Jag faktiskt frågade hurdan konstnär DU är. Inte hur andra *uppfattar* dig.

W

Jag beskriver mig med ord som enkel, dum och tosikko. Egentligen vill jag inte besvara den frågan. Jag vill inte definiera mig med massa svåra och obegripliga ord, inte för att jag är en så stor och fin konstnär, nej verkligen inte, men för att om jag beskriver hur jag egentligen tänker så är jag rädd att människor kommer att skratta åt mig i stilen *Nå det stämmer nog inte hahaha*. Alla andra är hårda på att definiera mig och jag är hårda på att definiera andra.

Tim

Men sen tål du inte det själv eller hur?

W

Verkligen inte! Samtidigt, då jag definierar lämnar jag alltid en öppen dörr för personen att kliva ut från. Jag har exakt en gång sagt att någon är en dålig skådespelare, men i allmänheten tycker jag att det inte finns ett värde i den kommentaren.

Tim

Bara en gång?

W

Joo enligt mina beräkningar. Sen kallar jag mig själv medioker...

Men om jag ska säga något snällt om mig själv - jag är rolig, jobbar med glimten i ögat, lavabränd, junttipulla, queer, nörd och har hjärta på rätt plats.

Tim

Tack.

Akt 1 Scen 3 - Tims och Ws queerhet

W

Jag visste att jag var homosexuell då jag var 11–12 år och blev intresserad av mina klasskamrater.

Tim

Nu blev det snuskigt.

W

Bögheten var inget jag var stolt över så jag tryckte ner det och *gömde det* med dålig framgång.

Homohuoli kuvaa tunnetta tai huolta siitä, kuka minä olen. Voinko hyväksyä oman identiteettini silloin, kun tunnistan itsestäni piirteitä, joita ei ehkä tunnu helpolta hyväksyä, Ala-Kapee kuvailee. (Tiessalo 2023, 9 stycke)

Homohuoli eller bögoro har präglat mycket av min tid i grundskolan, alltför mycket. Den är fortfarande med i bilden, men mer och mer sällan.

I högstadiet kallades jag bög som skällsord och blev mobbad.

Tim

Vi blev mobbade genom hela grundskolan - ljus röst, tjock, uppkäftig, klumpig. You name it.

Käre läsare, tyck inte synd om oss. Det här är en typisk berättelse från landet. Poängen är att endast konstatera situationen.

W

Tack.

Jag kom ut...

Tim

Klyschigt begrepp.

W

Skåpet?

Tim

Lika illa.

W

Kan vi komma överens om att jag skriver en stund och du kommenterar större helheter?
Jag är ändå den i fokus.

Tim

Jag är statisten i mitt eget liv har du sagt.

Du binder mina händer och vill kontrollera mig. VAR ÄR DEN KONSTNÄRLIGA
FRIHETEN?

W

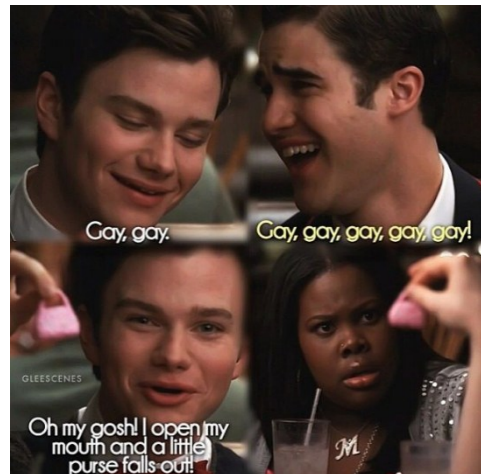
Joo jag måste göra det för jag får igen höra att jag drar mattan under mig. Även om jag tycker om taktiken, uppskattar läsarna det mycket lite. Så nu tyst. Dessutom har vi aldrig brytt oss om konstnärlig frihet, för att vi finner den konstnärliga friheten då vi har ramar.

*Nuorten seksuaalivoukuntaan lähettämässä kysymyksissä homoseksuaalisuus
näyttäytyy uhkana, leimaavana identiteettinä, jota pojat ja nuoret miehet haluavat
kaikin tavoin välttää. (Tiessalo 2023, Underrubrik: Hetero vai homo: onko pakko
valita? 4 stycke)*

Så jag har som mycket ung konstaterat min sexuella läggning var något annat än heterosexuell. Jag kom ut som bisexuell som 14 år, nej bisexualitet är ingen fas, men det var en "trygg" täckmantel för den här lilla homon.

Så som 16 år gammal var jag den jag var — rädd, ensam, osäker och bög. Försökte verka annat eller att jag inte var *den bögen* - alltså stereotypen som visades på tv och film.

Tim

(Bubbles 2019, Pinterest)

W

Tack...

Tim

Nu slutar jag. Fortsätt.

W

2019–2021 var jag i *Regnbågsallians Svenskfinland rf*, gått i Prideparader, suttit i jämställdhetsgrupper, deltagit i paneler, tala om homosexualitet och queerhet på YLE Vega tre gånger, en gång på YLE Suomi, varit utan skjorta i Helsingin Sanomat *Kuukausiliite* och talat om den giftiga dejtingkulturen som bögar har och skrivit 2023 artikeln *Queera på finlandssvenska scener!* för HTT skrift.

Tim

Så allt för att få uppmärksamhet?

W

Nå mest för att uppmärksamma frågan och fungera som ett exempel. Jag vet inte om jag är gjord för sådan uppmärksamhet. Att stå på en scen är skojigt, men om någon ska tala med mig efter en föreställning mår jag illa. Ett tack är bland det värsta jag kan höra. En tom fras, inget innehåll, inte riktat...

Tim

Vi hatar även det uttänkta och vänliga...

W

Under hösten 2023 konstaterade jag att jag var ickebinär, muunsukupuolinen, nonbinary.

Tim

Måste du vara så jäävla speciellt?

W

Tydligen. Nu använder jag pronomen han/hen/hon och säger *Du väljer och jag dömer*. Härligt sällskap med andra ord.

Tim

Nu tar du mina uppgifter ifrån mig jag ger pika åt dig och resten av världen. Stay in your lane! Jag kontrar med frågan: Är du okej med din könsidentitet och sexuella läggning?

W

(skrattar)

Jag är okej med min läggning och min könsidentitet. Det jag har problem med är samhället, *elitqueera* och *offerkoftaqueers*.

Tim

Samhället och dess förhållande mot HBTIQ+ minoriteter är alltid nedtryckande och diskriminerande. Men queereliten och offerkoftaqueers? För mig låter det som om du är en del av eliten på basen av dina meriter.

W

Nå det stämmer delvis, men med *elitequeers* syftar jag på de som är hip, coola, når ett mått (som de har skapat) för tillräcklig queerhet och ser ut som syskon om man lägger dem på rad. I deras sällskap känner du dig som om din queerhet inte räcker.

Offerkoftaqueers är de som tar allt precis allt som en personlig attack eller de som börjar försvara ett ämne (som de inte är en del av) som om de är offer i det. Alltså skiftar fokuset på sig själva i stället för ämnet eller dem som problemet berör. Kan också kallas för babyqueers.

Tim

Jag tror inte jag helt förstår eller jag menar att läsaren inte förstår.

W

1. Elitqueers: det finns en bild på hur ickebinära exempelvis ser ut och hurdana de ska vara. De är en grupp som inte släpper in nya människor som inte är som dem.
2. Offerkoftaqueers ser allting som en attack och försvarar andra minoriteter som om de var en del av dem. Tar alltså fokus. De vänder också queers mot varandra. Exempelvis hände detta:

Jag: *Jag har inte träffat hen.*

Offerkoftaqueers skriker: *Det är FAKTISKT hon.*

Jag: *Jag känner inte personen så jag visste inte, men hen går att använda då man inte vet.*

Offerkoftaqueers: *Men JAG vet*

Alltså de tappar helhetsbilden och förstår inte att en gör rätt med att inte exempelvis anta.

Tim

Så du menar människorövåål? Jag säger det så du behöver inte säga det. Vänder du inte nu mot andra queers?

W

Gör jag det? Det är fint då en frågeställning bara skapar fler frågor, är det inte?

Tim

(spyr)

W

Mitt syfte är att adressera problemet inte splittra och polarisera. Jag förstår frustrationen hos offerkoftorna och eliten, världen är grym, men i vanliga fall vill vi inte skada varandra eller vara onda då vi sitter runt ett kaffebord eller klunkar vin. Nej jag nekar inte världssituationen, vi har folkmord och krig som pågår på grund av stora mansegon och sjuka världssyner.

Tim

Okej så du har problem med din queerhet då det kommer i relation till andra.

W

Joo då måste jag bevisa att jag är på *samma sida* som dem. Jag tycker inte om att bevisa vem jag är, men nu känns det som ett måste. Bevisa min politiska ställning, bevisa att jag är empatisk, bevisa att jag inte är ännu heller *den homon*. Får jag fortsätta nu?

Tim

För all del.

W

Passivaggressivt.

W

Så jag är okej med vem jag är. Självklart finns det självhat, men det jobbar jag på och det är min sak. Läsaren behöver inte bry sig om det.

Det läsaren behöver bry sig om är:

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen riski sairastua sekä psyykkisesti että fyysisesti on muuta väestöä suurempi: eroa on selitetty vähemmistöstressiteorian avulla.

Vähemmistöstressiteorian mukaan ihminen sisäistää yhteiskunnan asenteet ja syrjinnän, mikä yhdessä syrjintäkokemusten kanssa altistaa vähemmistöt ylimääräiselle krooniselle stressille.

Masennus, ahdistushäiriöt, syömishäiriöt, traumaattinen stressihäiriö ja itsetuhoisuus on liitetty vähemmistöstressiin.

Vähemmistöstressi lisää monien fyysisten terveysongelmien, esimerkiksi sydän- ja verisuonitauteihin sekä astmaan sairastumisen riskiä.

Vaikuttamalla vähemmistöstressin juurisyihin yhteiskunnassa sekä tukemalla HLBTIQ-ihmisiä voidaan parantaa heidän terveyttään ja hyvinvointiaan. (Jaskari & Keski-Rahkonen 2021, Ydinasiat)

Så queera lider av minoritetsstress och det får oss att insjukna lättare eller döda oss.

Den så kallade minoritetsstressen leder också queera till en känsla av att måsta bevisa vem och hur bra vi är. Alltså att man överkompenserar. Förenklat, du måste jobba dubbelt så hårt för att bli tagen på allvar i samhället. För mig är det den känslan jag brottas med var och varannan dag. Det är ett konstant bevisande för en själv, med queers - men också för cisheteron.

Tim

Så du måste bevisa dig själv till både hetero och andra queers? Och bevisa dig själv konstnärligt.

W

Precis. Trött. Det är vad jag är. Jag vill inte förklara för var och en enskilt att jag vet nog vad ni talar om. Vare sig bildelar, mänskliga rättigheter och eller popkultur. Det jag håller på att bevisa är att jag klarar mig i världen åt min familj och min valda familj.

Min queerhet finns närvarande i mycket av mitt privat och yrkesliv förutom då med min familj — jag skäms och jag är alltid på min vakt. Berör förstås inte alla familjemedlemmar, men det är fortfarande tungt. Med den valda familjen är det lättare, jag kan bara finnas.

Tim

Vi alla är trötta och vi hjälper inte varandra med det.

Akt 1 Scen 4 - Queerhet och konsten

W

Det jag nu skriver om kommer att sprida sig åt alla håll. Diskussionen, funderingarna och vändandet av kakan/steken och könet blir kaotiskt, för att det är ett sådant tema som inte tar slut. En kartläggning av frågorna som ställs och möjliga svar kring dem. Ibland räcker det att någon ställer frågan i ett officiellt papper som detta, kanske någon fattar något. Ett definitivt svar finns inte på självaste frågorna, det säger jag redan nu, men jag vill ställa frågorna för att vi lever i en värld där vi kritiserar någonting utan att fråga eller så kritiserar vi utan att förstå ett sammanhang. Det som kommer att hända är att jag kommer att hoppa mellan frågor om läggning och kön - de i sig är skilda frågor, men är en del av samma minoritet: HBTQIA+

Mina frågor kommer att hoppa omkring och de kommer att bli flera olika kapitel där vi endast hinner nudda frågan. Du måste förstå att jag har inget intresse att skriva långa djupa flumflum tankar utan jag konstaterar: Det här är läget - mina tankar. Uppskattar själv då vi har en framåtsträvan.

Tim

Dessutom har du redan svårt att försöka samla dina tankar...

Kunde du ta nu och kort berätta om ditt förhållande med konsten och queerhet gemensamt.

W

Hmm.

Då jag ser något som är queert eller över lag representerar något som inte är en majoritet, och det faller i min smak studsar mitt hjärta av glädje. Föreställningar från finlandssvenska frigrupper som exempelvis arbetar mycket fysiskt med olika kroppar på scenen ger mig i publiken en frihetskänsla. Att se någon trycka upp eller ut något i anusen, ha en strap-on på och spela med porrvärldens strukturer och att det finns nakna människor på en scen och sen dyker en manskör fram - det ger mig glädje och frihet. Jag upplever det queert, inte för att de söker chockfaktorer eller för att de ska vara i

marginalen, utan för att det finns någon kritik eller en målgrupp jag kan känna mig tillhöra.

Jag skrev 2023 en kort lista på hur jag känner igen att något är queert och där tala jag om magkänsla, kroppsspråk och kroppar. Jag kan uppleva det som queert då jag ser kroppar och inte att det spelas ett kön.

Då jag själv arbetar tycker jag att det är skönt då ingen behöver förklara vem de är och vilket perspektiv de ser på frågan. Det upplever jag vara queert. Det att vi kommer in i ett rum och kan börja jobba, utan att fundera på stressiga frågor som hur läses jag eller är min kropp tillräckligt? Materialet vi jobbar med har ett ämne, en fråga och som vi vrider på. Det är ju roligt att vrida på konventioner och regler.

Tim

Är det inte lite individualistiskt då?

W

Nej jag menar inte att vi ska sitta och gråta i en check-in runda i två timmar (man får gråta, men vi måste komma ihåg att bära vårt eget emotionella ansvar.) Vi kan också kolla läget och sätter i gång. Så bordet det ju vara i alla arbetsgrupper. Vi tar hand om varandra, men vi värnar också om tiden.

Så queerhet och konst gör för mig just nu hand i hand. Vi är i en tid där stämplat och polariteten läggs på oss eller så lägger vi dem på oss själva. Nu kunde jag kalla mig för queerkonstnär - även om jag inte känner att jag når måttet.

Tim

Måttet? Vad menar du?

W

En queerkonstnär ska verka flummig, otydlig och nästan onåbar eller så ska den enligt mig taktlöst arbeta med en politisk agenda.

Tim

Vad menar du med taktlöshet?

W

Jag menar att en föreställning går ut på att man har endast sin klagovisa om hur dålig sak X är. I stället för att baka in det i verket så publiken får en rejäl käftsmäll i något skede, en käftsmäll de uppskattar jag.

Akt 2 - Den neutrala mannen

Blinka lilla könet där

Hur jag undrar vad du är

Fjärran lockar du min syn,

lik en konvention i byn.

Blinka, lilla könet där,

hur jag undrar vad du är.

Akt 2 scen 1 - Den binära statistiken

W

För dig som inte är bekant med vår situation på branschen och hurdan den är. Att tala binärt, alltså att tala om en uppdelning av två — oftast i som man och kvinna, är fortfarande vanligt. Där börjar jag för att statistiken talar så. Jag lovar att vi lämnar det binära. Vissa författare lyckas skriva utan att tala så binärt — jag lyckas inte.

Scenen har länge varit och domineras fortfarande av män, som det flesta i vårt samhälle. Alltså att vi har fler män i chefsposter och riksdagsledamöter. På finska hör jag uttrycket naisvaltaiset alat (kvinnodominerade yrken) ofta, men mer sällan säger vi mansdominerade yrken, miesvaltaiset alat, för att det är nolläget *neutralt*, de är *bara* yrken.

"Jos pääosassa on mies, elokuva kertoo ihmisyydestä. Jos pääosassa on nainen, elokuva kertoo naisesta" (Koponen 2018, rubrik)

Inom teaterfältet har kvinnor tvingats jobba dubbelt så hårt för att få sin plats på scenen. Tänk dig så här - jag är säkert bland de första generationerna som inte antar att kvinnliga skådespelare har legat med regissörer, teaterchefer eller producenter för att få ett jobb, också mycket tack vare MeToo-rörelsen.

Jag kommer nu att tala om uppdelningen mellan män och kvinnor för att statistiken finns endast för män och kvinnor. För att visa vilken dominans mannen har inom skådespelaryrket. Vill också understryka att statistiken är en blandning av anmälda, juridiskt och antagna kön. Det finns så gott som ingen statistik som har ett tredje och/eller ett fjärde alternativ.

Tim

Det var ju dumt.

W

Kvinnornas andel i huvudrollsinnehavare 2024 var 37% i filmer som fick stöd från Finlands filmstiftelse och 43% i de filmer som inte fick stöd från Finlands filmstiftelse (SES 2024, 17, omskriven). Medianen: 40 % av huvudrollsinnehavarna var kvinnor. Vilket är lågt.

Sukupuolijakauman miespainotteisuus on elokuvissa hieman suurempi kuin sarjoissa: miehiä 60,25 % ja naisia 39,75 %. Sarjojen henkilöhahmoissa miehet ovat myös enemmistö 57,77 %, naisia ollessa 41,80 % ja sukupuolivähemmistöjä (muu) 0,43 %. (Roolihahmojen diversiteetti suomalaisissa television draamasarjoissa ja elokuvatuotannoissa 2024 2025, 8)

Så även i karaktärerna som spelas i film och tv anses de vara män.

Tim

Till och med Finlands riksdag har 46% kvinnor som riksdagsledamöter
(Statistikcentralen 2023) ...

W

Kvinnornas anställning på teatern verkar bättre. 197 anställda kvinnor och 191 anställda män, så 50,8% av de anställda är kvinnor — en liten majoritet. Problemet kommer vid löneskillnaderna. Medianen för alla är 3518,05€, medianlön för kvinnor 3503,13€ och medianlön för män 3564,89€ (TINFO 2025, första raden i statistiken, omskriven). I genomsnitt tjänar män bättre på teatrarna. 1,7% av männens lön är det kvinnorna saknar i genomsnitt. Kvinnorna når inte med sin median till den *gemensamma* medianen för

alla skådespelare. Nu ser vi på vad statistiken berättar oss och vi talar om de så kallade institutionerna.

Vad gäller statistiken om huvudrollsinnehavare och deras könsfördelning inom teatern - den statistiken finns inte. Varken fackliga förbundet *Skådespelarförbundet* eller *Tinfo* hade statistik gällande huvudrollsinnehavarens kön.

Så vår fråga är: Vem får spela och vem spelas (representeras) på en scen eller i film & tv och vem får bättre lön i Finland.

Tim

Män.

Nu har du berättat vad vi och läsaren kunde anta - kan du sluta se på oss som små idioter.

Akt 2 Scen 2 - Den neutrala mannen

W

Det jag också vill föra fram är att på ett sätt är kvinnor, andra kön och könlösa i samma båt, med att vara i underläget.

Tim

Men ändå inte.

W

Vi är i ett samhälle där det finns olika värdesättning som är lagda på oss beroende på kön, etnicitet och kroppar. Vi kan tänka så att vi har värderingar som ger plus eller minuspoäng. Dessa större och mindre värderingar gör att vi inte är på samma streck med varandra. Vi är inte i samma båt, vi är högst i samma storm. Mannen är stormen som klarar sig oskadd, kvinnorna har en båt som får skråmor men klarar sig, men sen har vi olika etniska grupper, queers och andra utsatta minoriteter i olika båtar med olika utgångslägen. Vi har båtar som saknar propp och en person skopar vatten samtidigt som hen rör, vi har båtar som läcker lite men pumpen fungerar än och så vi har båtar som har nått djupaste delen av Marianergraven. Om det här känns svårt så tänk dig en springtävling där vi har ett startstreck. Den vita cisheteromannen står vid startstrecket och alla vi andra står bakom i olika distanser från statsstrecket, ibland större och ibland mindre. Den vita cisheteromannen har ett försprång.

Tim

Okej, men du har namngivit den här *akten* till *Den neutrala mannen*. Tänker du tala om det?

W

(Deklarerar)

Den neutrala mannen! Den neutrala skådespelaren som alltid är en man.

(*Tim* och *W* skrattar)

Skådespelaren är aldrig neutral eller universell, som människor överlag. De som träder fram på scenen berättar mycket om vem som får plats. Hudfärg, storlek, längd, röst, hårfärg/hårtextrur, ögonfärg, hur skådespelaren håller sig själv - det berättar en massa. Åt mig som åskådare berättar det vem har fått möjligheten att jobba på scenen. Om det finns flera skådespelare på scenen: Vad finns det mera av på scenen och vad finns det mindre av på scenen, vem saknar vi? Jag har hört att *Teatern speglar samhället och den tid vi lever i!* Stämmer det? Om våra stora teaterinstitutioner representerar vårt samhälle skulle det betyda att vårt samhälle är 46,8 år (Tinfo 2024, 10) och endast vit. Ett samhälle är mångsidigt och så ska en teater också vara. Ingen *tokenism* - att då man anställt en transperson eller en BIPOC skådespelare så är det kryss i rutan för mångfald.

Tim

Samtidigt kan vi fråga om en teater representerar världen vi lever i, eller kan den hellre vara en värld vi vill befinna oss i?

W

Exakt! Det jag drömmer om är mångfald, jag vill inte acceptera en homogen bild.

Under intervjun med Teaterchefen<3, som också är en skådespelare, diskuterade vi om att spela något som inte är ens egen könsidentitet. Då förklarade hen om att det fanns och finns en uppfattning:

Det är på något sätt neutralt att spela man, fortfarande att mannen är människan, ännu också. (Teaterchefen<3, 2026).

W

Alltså att spela man är *neutralt* och att mannen är på ett sätt den neutrala människan. Vilket jag förstår, men accepterar inte som en tanke.

Tim

VI ACCEPTERAR INTE!

W

Det gör vi inte!

“Sukupuoli” on aina naispuolinen, ja on olemassa vain yksi sukupuoli feminiininen. Miehenä oleminen ei ole “sukupuolisena olemista” - “sukupuolisena oleminen” on aina tapa tulla erityiseksi ja suhteelliseksi - ja tässä järjestelmässä miehet ovat osallisia vain universaalihenkilönä. (Butler 2006 & 2008,197)

Butler förklarar alltså att det inte finns två poler i diskussionen om kön - på grund av att mannen aldrig egentligen är med i det. Kvinnan står ensam i frågan om kön för att mannen är universalpersonen. Så det Teaterchefen<3 lyfter fram, vad hen upplevt, stämmer på en strukturell nivå.

Tim

Så om jag förstår rätt: Tanken om att två kön ens kan stå jämlika med varandra — är omöjlig.

W

Precis - på grund av att utgångsläget är att den ena är universell och den andra alltid ensam och i en jämförelse som vänder sig mot sig själv.

Nämä rakenteet myöntävät miehille oikeudet täysivaltaiseen ja autoritaariseen puheeseen ja kieltävät naisilta samat oikeudet. Tämä sosiaalisesti rakentunut epäsymmetria kätkee kuitenkin yhtenäisten ja tasa-arvoisten henkilöiden esisisosiaalisen ontologian ja loukkaa sitä. ... “meidät pakotetaan ruumiinemme ja mielinemme vastaamaan piirre piirteeltä siihen luonnollisuuden ideaan, joka meille on annettu (...) ‘miehet’ ja ‘naiset’ ovat poliittisia kategorioita eivätkä luollisia faktoja.” (Butler 2006 & 2008, 200)

Så som Butler konstaterar - kön är ingen naturlig kategori, den är politisk. Så egentligen är allt som berör kön ett politiskt verktyg.

“Sukupuolen” kategoria asettaa pakolla “sukupuolisuuden”, kehojen sosiaaliseen järjestykseen. Witting kutsuu tätä pakotetuksi sopimukseksi. Niinpä “sukupuolen” kategoria on orjuuttava nimi. Kieli “niputtaa todellisuutta sosiaalisen ruumiin

pinnalle”, mutta tästä niputtamisesta ei pääse helposti eroon. Witting jatkaa: “[se] leimaa ja muotoilee ruumiita väkivaltaisesti”. Hän väittää, että “heteromieli”, joka on ilmeinen ihmistieteiden diskurssissa, “alistaa kaikkia meitä, lesboja, naisia ja homomiehiä”, koska se pitää selviönä, että heteroseksuaalisuus on jokaisen yhteiskunnan perusta”. Diskurssista tulee alistava silloin, kun se sisältää vaatimuksen, että voidakseen puhua puhuvan subjektina on alistuttava sille asetettuihin ehtoihin - otettava annettuna oma mahdottomuutensa eli se, ettei ole käsitettävissä. Wittingin mukaan tämä oletusarvoinen heteroseksuaalisuus viestii diskurssissa uhkaa: “Sinusta tulee hetero tai sinua ei ole”. Naiset lesbot ja homomiehet eivät Wittingin mukaan voi omaksua puhuvan subjektin asemaa pakkoheteroseksuaalisuuden kielellisessä järjestelmässä. Puhuminen järjestelmän ehdoilla, johtaa puhumisen mahdollisuuden menettämiseen, ja niinpä puhuminen ylipäättään tässä kontekstissa on performatiivinen ristiriita, kielellinen vahvistus minuudelle, jota ei voi “olla” siinä kielessä, joka vahvistaa minuuden.

[...]

Witting kirjoittaa:

On ymmärrettävä, että miehet eivät ole syntyneet varustettuina universaalilla ymmärryksellä eivätkä naiset ole syntymästään rajoitettuja partikulaariseen. Universaali on ollut ja on edelleen joka hetki miesten hallussa. Haltuunotto ei tapahdu, vaan se täytyy tehdä. Se on rikollinen teko, jonka yksi luokka toteuttaa toista vastaan ja joka toteutetaan käsitteiden, filosofian, politiikan tasolla. (Butler 2006 & 2008, 201–202)

Tim

Det du vill säga att allt är en konstruktion och att den konstruktionen är sönder och rigid. Samhället är inte konstruerat för annat än heterosexuallism och den universala mannen.

Ärligt sagt känns de här citaten ganska tunga och svåra - passar de egentligen in?

W

Joo jag vill säga det. Det är där vi egentligen borde börja, men eftersom vi lever i ett samhälle där den konstruktionen upplevs vara sann - antingen har man aldrig ställt sig frågan eller sen är man mycket medveten om att det slutligen påverkar det kapitalistiska samhället negativt — vilket det alltid gör då man ifrågasätter en konstruktion som finns inom den, exempelvis löneskillnader.

Citaten som finns med nu är helt ärligt sagt svåra. I vissa delar bejakar Butler den här Wittings tankar och i vissa nekar, men som jag förstod det handlade det egentligen om Wittings syn och inte kärnan.

Tim

Om jag var vår lektor eller granskare - skulle jag säga att du inte nu går i dialog med citaten.

Sen igen är jag inte det.

Håller med vad du säger. Det är mer fritt ibland att lägga ett citat och inte kommentera det med egna tankar - ifall du försöker reda ut dem eller få någon klarhet.

Samma med att du fick en insikt 27.3.2026 om den queera avvikelserna och tappade den efter det.

Akt 2 Scen 3 - Vi, karaktärer och kön

W

Det jag får ut från Butler är mera en känsla om vad det handlar om. Kön är något som läggs på oss innan vi ens har en möjlighet att tänka på det. Kön är inget fast eller konkret. Vi går också in för att spela könet vi tvingas in i.

If, for instance, we think about gender assignment as 'being called a name' then we are affected by gender terms before we have any sense of what they mean or any understanding of what kind of effects they have. Indeed, this follows, I think, from the fact that we are affected by the ways we are addressed, and those modes of address start early and against our will; they are there, as it were, from the start. Sometimes those modes of address embrace and animate, but they can inaugurate a chain of injury as well. So from the start, we are affected, even if 'being ignored' or 'being called by injurious names' are the modes of address that affect us, install themselves in us, move or stop us in various ways. So we might say that gender assignment finds us, from the start, vulnerable to its effects.

[...]

Indeed, we can understand the first discursive practices of gender assignment as potentially exploiting our vulnerability. After all, we are beings who have to be addressed in order to live, who are addressed by others, through language or through other signifying practices, including touch and noise, and that without those forms of enabling address, we do not really survive. Being fed and put to sleep are also ways of having the body addressed at a very basic level. So without address, there is no survival. (Ahmed 2016, 484-485)

I intervjun diskuterar Sara Ahmed och Judith Butler om Butlers bok *Genustrubbel* publicerad 1990 och dess inflytelse i tänkande och filosofin efter dess publicering. Butler förklarar också att vi människor adresseras och på ett sätt måste adresseras på olika sätt för överlevnad. Sen att vi adresseras leder till en könsdefinition från början - det är inte nödvändigt, men det är så det blir.

Då mitt syskonbarn döptes så hörde jag en person säga *Hän kyllä saa kaikki naiset pauloihinsa*. Alltså att ett den kommer att charmera alla kvinnor - hos mig klingade det fel.

Tim

SÄ PUHUT VITTU VAUVASTA, ETKÄ SÄ TIEDÄ PITÄÄKÖ SE EDES NAISISTA!

W

Jag tänker att som skådespelare finns det lite liknande tankar. Tänk dig så här att karaktären du skapar är ditt spädbarn som du värnar och adresserar - oftast kanske talar om din karaktär än till den.

Tim

Exemplet fungerar inte - alla vill inte ha barn.

W

Okej så här: Du adresserar din karaktär, talar om den med namn, pronomen och dess beteendemönster och vad den säger och bestämmer hur.

Det du gör är att könar karaktären ganska lätt. Jag gör det - även om jag inte bryr mig. Dock är det inte ett måste! Då jag påstod i min undersökning att varje karaktär har en självklar könsidentitet svarade 88% att de inte håller med. Om jag däremot frågar att definierar de en könsidentitet för sin karaktär så svarade 46% att de är antingen delvis eller helt av samma åsikt. Så det finns delvis en tendens att definiera sina karaktärer.

Tim

En lyfte fram att om man spelar ett djur så är det inte nödvändigt.

Det var inte nödvändigt att berätta.

W

Finns inga onödiga svar i formuläret!

W

Poängen är att alla inte definierar kön åt sina karaktärer. Det en i undersökningen också skrev om var att det också har att göra med om exempelvis manuset är välskrivet eller om materialet är sådant - så tänker man inte på det.

Voin kuvitella fiktioita, jossa todellisuus on sellainen ettei se vaadi sukupuolta hahmolle. Eli jos ollaan fiktiossa jossa sukupuoli ei vaikuta hahmon olosuhteisiin tai minäkuvaan (eri yhteiskunta, hallitsevat normit, jne), niin miksi sitä tarvisi määrittää? (Anonym i undersökningen: Könsidentitet och skådespelarkonst 2026.)

Det som ofta dök upp var att läsningen blir på publiken. Alltså publiken lägger sina antaganden också på verket.

Jag förespråkar nästan att rollerna inte ska ha en självklar könsidentitet. Det vill jag lämna till publikens ögon (Anonym i undersökningen: Könsidentitet och skådespelarkonst 2026.)

Publiken tror på det dom ser. (Anonym i undersökningen: Könsidentitet och skådespelarkonst 2026.)

En ajattele roolihahmojani sukupuolen perusteella, mutta yleisö monesti kuitenkin lukee hahmolle jonkinlaisen sukupuolen. Jollei sitä avata, monesti yleisö olettaa sen näyttelijän oletetun sukupuolen kautta. (Anonym i undersökningen: Könsidentitet och skådespelarkonst 2026.)

Det handlar alltså enbart inte om skådespelaren eller produktionen, utan också publiken. Publiken som vi inte kan förutspå, publiken som är brokig och publiken som har helt andra värdegrunder än du eller jag min käre läsare.

Tim

Vår mamma tänkte aldrig via kön i vår uppväxt, där har du ett bevis på det. Mamma uppfostrade med ett sätt som kastade *pojkar är pojkar* eller *kvinnor är sämre på något* ut från fönstret ifall det dök upp. För henne är och var alla människor jämlika och det har hon tryckt in i dig och du är av samma åsikt.

W

Joo, hon vill även tro på de onda människornas godhet.

Tim

Kanske lite naivt, men också vackert.

W

Summa summarum - alla tänker inte på kön

Tim

Ändå sätts det upp verk som förstärker könsnormer som att kvinnor är dumma, män är starka, män ska rädda kvinnor, queera är alltid offer, att queera egentligen översätter en heterovärld till deras tänkande, att kvinnan finns till för män eller att män förstör allt (den sista har vi själva gjort oss skyldiga till.)

W

Stämmer, det sätts upp en hel massa onödigt som jag antar att tilltalar en publik, men som inte borde tilltala längre. Nu handlar det också publikens läsning och skådespelarkonstens hittande i något som är exempelvis dammigt. Något jag upplever som dammigt och förlegat, kan en äldre person uppfatta som något revolutionerande. Något som jag tycker är dålig representation, är för en queer på landsbygden det första och meningsfulla de ser. För i helvete mina upplevelser om homorepresentation kom från *Salatut Elämät* och karaktären Kurt Hummel från *Glee*. Observera att i båda var bögnarna utsatta och offer. Inte är det så värst hoppningivande.

Nej, jag tycker inte att allt är värt att lägga upp, men också som skapare måste jag komma ihåg att jag inte kan bestämma min publik och vad som berör den. Det handlar om sammanhang.

För jag något alternativt, marginellt eller utanför den klassiska dramaturgiska kurvan, till en publik i Sibbo, tror jag inte att det kommer att uppskattas — de har inte läsnycklarna för det. Nu underskattar jag publiken, men det är också sant att är man mer van som publik eller inte så har man lättare i publiken. Sen gör det också gott att utmana sin publik.

Tim

Kaksipiippuinen juttu.

Vad ska vi då göra för att ändra på skiten.

W

Fortsätta kampen, diskutera och fortsätta öppna upp?

Tim

Kiitos äijät
(sukupuoloneutraalisti), ei
teistä mitään hyötyä ole, mutta
ootte hauskoja ♡

1.17 ↓

(hasutjutut, souldaddy)

Tim

Tråkigt. Jag stöder en blodig revolution.

W

Jotta voima voitaisiin tehdä tyhjäksi, se täytyy ymmärtää peruttavissa olevaksi tahdonalaiseksi operaatioksi. Heteroseksuaalinen sopimus ymmärrettäisiinkin tällöin siten, että sitä pidetään yllä sarjalla valintoja, aivan samoin kuin Locke ja Rousseau ymmärtävät yhteiskuntasopimuksen edellyttävän rationaalista valintaa tai tietoista tahtomista pelkistetä tahdonalaisuudeksi ja jos kieltäydytään klassisesta liberaalista ja eksistentiaalisesta vapauden mallista, valtasuhteiden voidaan ymmärtää nimenomaan rajoittavan ja muotoilevan tahdonalaisuuden mahdollisuuksia. Tällöin valtaa ei voida perua tai kieltää vaan ainoastaan käyttää uudelleen. Itse ajattelen,

että homo- ja lesbokäytäntöjen tulisi keskittyä normatiivisesti vallan kumoukselliseen ja parodiseen hyväksikäyttämiseen pikemminkin kuin sen täydellisen ylittämisen mahdottomaan fantasiaan. (Butler 2006 & 2008, 212)

Alltså att heterosexuella kontraktet uppehålls med hjälp av val. Det här betyder att vi också kan bryta dessa val och låta brytningen finnas.

Akt 2 Scen 4 - Att spela ett kön och representation

W

Ickebinäritet har flera betydelser. Vi kan tyvärr inte definiera det på samma sätt som vi kan säga att det här är en Škoda Yeti, blå, med 5 sittplatser, dragkrok och luftkonditionering. Det vrickade men vackra med queera över lag är att det finns definitioner, men beroende på språk, sammanhang och person så varierar definitionen. Den stagnerar inte heller, utan den utvecklas och får dag för dag fler nyanser.

Tim

Så om en akademiker kommer in i ett rum som är fylld med queers och säger "Ordet pansexuell betyder..." så kommer en hög med queers att protestera?

W

Precis! Jag kan ha en ordlista i början av min uppsats, men betydelserna ändras med tiden och dess definitioner är skiftande.

Ickebinäritet betyder för mig att jag inte finner mig själv i de två binära könen man och kvinna - utan kan flyta från och till dem och mellan dem hur jag än känner. Tidvis vara helt utanför dem. Sen finns det de som definierar det som en del av transhet. Alltså att en del ickebinära identifierar sig som transpersoner, men jag gör det inte.

Som skådespelare finner jag mig ofta dragen till exempel till kvinnligt *kodade* roller. Det har att göra med min uppväxt, för mig är kvinnor mer intressanta än män och har mer styrka i sig. Jaa om någon tycker att jag är en kvinnochauvinist eller manshatare - varsågod. Det är kanske så min uppfostran har format mig - kvinnorna i mitt liv har stannat och alla män försvunnit.

Inom rollsättningen, vad erbjuds jag?

Tim

För tillfället ingenting.

Mediokra skådespelare...

W

Tack, vi alla förstår kulturpolitiska läget vi befinner oss i.

Men jag erbjuds roller som är manligt kodad även om jag hellre skulle på scenen spela en kvinnligt kodad eller en roll vars könsidentitet jag inte behöver fundera på. Jag tror jag har lov att spela man, kvinna och ickebinär.

Tim

Märkte du läsare att hen använde ordet lov.

W

Jaa lov. I undersökningen jag skapade, frågade jag om skådespelare upplevde att de har lov från sig själva eller omgivningen att spela alla roller. De flesta skriftliga kommentarer diskuterade sammanhang, representation eller att de i sammanhang som inte är så strama får spela det mesta. I undersökningen kom det också fram att alla inte uttryckligen definierar ett kön, men det har att göra med sammanhang.

Tim

Sammanhang och sammanhang. Vilket jävla sammanhang.

W

Tuntuu että yleinen käsitys ja trendi on, että sukupuolivähemmistöt esittävät atm sukupuolivähemmistöjen roolit, koska se representaatio on ollut niin olematonta pitkään(cis ihmiset ovat esittäneet transrooleja ja toisaalta luoneet ahdasta kuvaa transihmisistä, toisaalta vieneet transnäyttelijöiltä mahiksen esittää oma tarinansa tai ylipäättään saada rooli). Tää on musta tosi ymmärrettävä suunta, vaikka en vältsii usko että asiat tulee aina olemaan mustavalkoisia tässä kysymyksessä. Juuri nyt sitä vain tarvitaan. Ja se sopii mulle mainiosti! (Anonym i undersökningen: Könsidentitet och skådespelarkonst, 2026)

Alltså att på grund av dålig representation har vi i branschen dragit tydliga streck att du inte får representera minoritet om du är majoritet.

Tim

Jaa nå det är ju bra. Tydligt.

W

Alla bryr sig inte om den regeln och vissa tänker inte att det är ett problem.

Men om får att citera mig själv så har jag förslag på vad man inte ska göra inom queer representation.

1. *Teman Queeras lidande och smärta och Queerglädje/Queerjoy. Det är i sig viktiga teman för queera och för en heteropublik att se. För en queer publik är det mera ett bekräftande "Jag är inte ensam" och för heteron kanske mera att väcka upp en empati. Queeras lidande och smärta är ett tungt koncept för ofta ser man något som kan riva upp ärr och väcka ett trauma. Det väcker också frågan: "Har vi något annat än detta lidande?" Queerjoy fungerar som en motpol, den är där för att visa att det finns glädje och njutning hos queera. Nu är det roligt att vara queer, hellre queer än hetero. Men här kommer problemet: Vi försöker balansera ut världen med dessa två. Vi kan inte nå en medelväg med två motpoler egentligen. Vi behöver hitta det mångsidiga och flerdimensionella hos queera och lägga dem in i scenkonsten.*
2. *Queer karaktär som en punchline. Den tiden är ännu inte helt förbi, men den kunde jättegärna få sticka åt skogen. Tack. Alltså att göra skämt på queeras bekostnad. Det kan finnas undantag till den här regeln. Ärligt sagt gör jag ibland ironiskt mycket grova och elaka skämt om queera, men då tar jag det via mig själv och där finns en skillnad. Alla queera håller inte med mig i detta. Men som förslag: Ifall du ska göra ett skämt där det ingår något från det queera, snälla fråga oss (flera) först, det är bättre än att tro sig veta.*
3. *Det att en föreställning försöker ta in queerhet och alla dess former, utan att alls egentligen jobba med representation. Jag ber: Gör det inte. Förlåt men då verkar skaparna jobba med tokenism, alltså istället för att ta tag i strukturella problem, lägga upp en prideflagga och tänka att allt är löst.*

Hellre tar vi små steg åt gången tillsammans och skapar en genomgående förändring så att den rotar sig djupt. För även om människan i sig är enkel, är alla människor komplicerade varelser.

4. *Queerhet i en heterofrom. Alltså med andra ord: ta det heteronormativa patriarkatet och "översätt" den till queera personer, med andra ord en "heterolämplig föreställning" eller "homon för heteron". Jaa nog känns det till en början helt bra att se en föreställning som inte endast har cisheteromän och cisheterokvinnor, men nu märker jag efter en stund att jag blir uttråkad, för att det känns som en föreläsning jag inte bett om eller en jag sannolikt inte behöver. (Tigerstedt 2023, Det vi queera inte nödvändigtvis vill se.)*

W

Oj jag inser att jag för tre år sedan redan tänkt på polariteten.

Tim

Det är ju intressant, med tanken på hur offerkoftaqueers är polariserande av sig.

W

Nu behöver jag en paus. Jag hämtar vatten - behöver du något?

Tim

Det är lugnt!

(W går)

(Tim åt lyssnarna)

Hen försöker komma på ett nytt sätt att uttrycka "HÅLL I HATTEN" men hen kommer inte att lyckas.

Nu när jag har chansen så tänker jag försvara *W*. *W* är trött och är omgiven av personer som oftast har starka åsikter och missförstår *W*. Tänk dig att du lägger på din favorit spellista för en fest och någon skriker *Vad är det här för skit*. Det är vi vana vid, helt

konkret med spellistan, men också funktionen. Så har *W* i stället för att skrika de tagit åt sig en roll av funderare.

Så nu läsare måste du förstå sammanhang - *W* skriver från ett queert perspektiv och skriver vad hen vill att cisheteron inte ska hålla på med. En grupp queerkonstnärer gör en föreställning där dessa element eller tankar är med, då är det en möjlighet. Om du har sett videon där Reese Witherspoons berättar att hon spelat i filmer en massa kvinnor i nöd som säger *What do we do now?* så kanske förstår du även denna infallsvinkel. Vi, jag, *W* och Willjam är trötta på att cisheteron berättar våra berättelser, vi är också trötta på att cishomon berättar i ett heterformat. Så nu är du snäll och lyssnar.

W

(kommer tillbaka)

Här.

Tim

Är det en Dry Martini? Härligt.

W

Mamma tycker illa om att dricka så här.

Tim

Det hon inte vet, skadar inte henne.

W

Okej bra! Jag ska tackla ämnet som är brokigt och det måste vara det för att queera är det. Brokiga. Vi lever i en samtid som på ett sätt kräver att representation skapas med att rollsätta homosexuella män som spelar homosexuella män, transkvinnor spelar transkvinnor osv. du förstår - det här gäller då vi arbetar från heterosexualitet som normen. Den här regeln är enkel att följa.

Grundidén är att minoriteter och utsatta grupper representeras i medier, teater och i världen med respekt och som komplexa och flerdimensionella. Minoriteter som queera och utsatta grupper som BIPOC-personer har länge representerats fel och dåligt i den eurocentriska världen. Dålig representation beror delvis på att grupperna har varit hatade av de vita, religiösa människor, konservativa och andra. Då har man i stället för representation gått in för att göra narr av dessa utsatta grupper eller i försök att inkludera misslyckats för att det helt enkelt inte har funnits tillräckligt med representation i allmänhet. Då blir en enskild individ representant för en komplex och mångsidig grupp. Att representera en hel stor grupp människor ensam, då man är av de utvalda är tungt och omöjligt. Man hamnar ensam i en position där man inte har makt att påverka i det stora hela och sammanhanget man har hamnat i. Att lyfta katten på bordet och diskutera representation kan då kännas helt omöjligt. Om du inte har makt i den exempelvis heteronormativa omgivningen så kan även din representation bli *en homo för heteron* eller en POC-karaktär som blir till en stereotyp på hur vita ser på POC personer.

Här emellan vill jag med hjälp av bild förklara vad dålig representation är - kulturell appropriering går med samma struktur. Detta exempel skapade jag för att lätt förklara detta åt min mamma, som inte greppat konceptet, hon ville förstå med förstod inte mekanismerna.

Här har vi Leo som står på Gripsholms slott i Sverige.

(Kungligaslotten. Lejonet Leo.)

Detta är det svenska lejonet Leo. Leo är ett uppstoppat lejon från 1700-talet och sannolikt visste inte konservatorn hur lejon egentligen såg ut. Så det gick snett, det blev fel, inte är det där ett lejon.

Så om du inte är en del av människogruppen du skapar konst kring - ska du inte göra det.

Den här regeln gäller då du jobbar ensam - utan en enda jävla blick ut från din lilla bubbla.

Det finns undantag eller igen sammanhang.

Tim

Vågar du verkligen ta den konversationen?

W

Yrittänyttä ei laiteta.

W

Om du till exempel är med i ett projekt där du fördjupar dig och bjuds in att arbeta med temat som berör andra i gruppen - var så god. Gör ditt arbete, forska och var öppen.

Du har länge jobbat med/varit omgiven av utsatta minoriteter och har bjudits in i kulturen eller den världen att vara gäst i den. Då får du arbeta från gästperspektivet. Om du är en gäst så snor du inte en kaffekopp eller handduk från din värd. Nej, du får låna dem under ditt besök. Du har som gäst lärt dig uppskatta, respektera, förstå och fördjupa så att du förstår dess regelverk. Då får du arbeta från gästande perspektivet - men ännu heller får du inte göra en målning med mönster som har en 2000 årig tradition från Kina eller tänka att alla homo män har ljusa och feminina röster.

Du skapar ett projekt så att du bjuder in en bred skara sakkunniga experter och tar emot vad de säger. Då måste du också förstå vilka privilegier du har och vilka experterna inte har.

Tim

Nyt sinä käskit.

W

Kiitos. Oi helvetti miten ihanaa olisi toimia suomeksi, mutta olen kirjoittanut niin paljon ruotsiksi, etten enää varmaan pysty muuhun. Ruotsin kieli on siitä kamala, ettei tiedä mihin pilkku tulee ja sanajärjestyksestä ei ole mitään aavistusta, tai siis minunhan kuuluisi puhua ääneen niin menisi varmasti oikein.

Tim

Kyllä me kulta jotain keksitään. ;)

W

Kiitos rakas!

Så nu kommer vi till det som gör det kluvet, exempelvis sociala medier och snabba reaktioner. Queera vill att alla ska vara som de är och behöver inte berätta om sig själva - samtidigt som de kräver att skådespelare kommer ut från skåpet för att bevisa att de faktiskt är queer.

Att om jag till exempel spelar homosexuell, borde jag ha talat om det, gjort inlägg om det osv. Samtidigt som jag inte borde behöva göra det.

Det är motsägelsefullt.

Tim

Hör jag en matta som dras under? Jag drar gärna.

W

Du vet hur jävla fittig det här gör mig. Queer är vittu love is love och alla får vara vem de är, men i verkligheten räcker det inte.

Tim

Just det elitqueers och offerkoftorna.

W

Ett bra exempel på det här är Netflix serien *Heartstopper* (2022-) vars två huvudroller består av en bisexuell person, som spelas av Kit Connor och en homosexuell person, som spelas av Joe Locke. Båda karaktärerna var tonåringar och de spelades av tonåringar. Serien var omtyckt bland queera. Sedan började människor på sociala medier ifrågasätta Kit Connors sexuella läggning. Resultatet blev att Connor kom ut på plattformen X med följande text: "*I'm bi. Congrats for forcing an 18-year-old to out himself. I think some of you missed the point of the show. Bye.*" (Connor, 2022)

Serien hade som Connor syftar på ett budskap med att alla tar sin tid de behöver för att veta vem de är.

Alltså då en 18 åring *tvingas* komma ut för att den spelar en roll/karaktär — så har något gått snett bland oss queers. För den saken tillhör inte någon annan, det att den serien gör positiv och läkande representation är fantastiskt och glädjande.

Det här är ett exempel på när vi queera skjuter oss själva i benet. Kan vi inte lita på det vi ser? Nej tyvärr, med orsak, men ändå måste vi förstå när vi ska lämna någon i fred. Det är en privat och personlig sak, vi kan inte leva heller från antagandet att alla är cisheteron.

Tim

Vi är endast utbildade av samhället att tänka på *pakkoheteroseksualisuus* alltså *tvångsheterosexualism*. Allting är heterot. A L L T I N G.

Akt 3 - Upplevelsernas och sanningens ord

Skvallerbögen ding dång

går i alla gårdar slickar alla rövar

när hen kom till scenen

fick hen smäll av kommendörkaptenen

Akt 3 Scen 1 Spelar vi ett kön

W

Allt det här började under kursen *Kammarteater* läsåret 2022-2023, då vi arbetade med *Tre Systrar* av Anton Tjechov jag spelade Versjinin. Då, vet inte varifrån jag fick tanken men jag tänkte att jag måste spela man. Tror ingen egentligen sa det, tror det kom från mitt huvud. Det är någon vrickad tanke jag fick och det störde mig. Jag vet inte varför jag tänkte så, men kände att det blockade. En teori är följande - som homosexuell tillbringar du en ungdom i att försöka spela heterosexuell. När du sen äntligen släpper det, så vill du inte tänka på det hela.

Tim

Är läggning och könsidentitet samma sak nu?

W

Nej, men de är kopplade. Du är inte en tillräcklig man då du är homosexuell, du är inte heller en kvinna. Så jag tror att det kom därifrån. Jag satte krokben på mig själv.

Tim

Yllättyneet parijonoon!

W

Efter det har jag inte tänkt på kön i mitt arbete, i alla fall direkt.

Tim

Du har, men det är på grund av andras problematisering...

W

Vi kommer till det strax - vi måste först skapa en god grund.

Under sommaren 2023 spelade jag Sade-Pilvi Saukonperä i Skärgårdsteaterns produktion *I Lax och Lust*. Sade-Pilvi är än i dag en av mina favoritkaraktärer jag spelat. Hon, ja hon, var mamma till brudgummen, socialist, finskspråkig, arbetarklass och helt som en av de kvinnorna som uppfostrat eller varit omkring mig sedan barnsben. Jag tyckte att jag inte gjorde narr om 50 plus kvinnor från landsbygden, jag gjorde en eloge. Nu skrev jag kvinna, men i min process som skådespelare tänkte jag inte på det. Tänkte mera på finska tanter - som jag upplever mera som ett koncept som inte beror på kön, utan ett sätt att tänka, vara eller presentera sig. En stereotyp av något slag, kan vi också säga. Problemet kom då en bekant kom fram till mig efter ett genomdrag och började förklara hur problematiskt det är att jag spelar en kvinna. ‘

Hen vädja: Det att du (Willjam) spelar en kvinna, blir som en skymfning mot transkvinnor som inte får spela kvinnor.

Jag gick in i en liten kris. Jag frågade mina medspelare om hur jag ska ställa mig till det här. Fundera och vände på kakan.

Sen tog jag i mitt privilegium och beslöt att ignorera den kommentaren (med stödet från mina medspelare.) Sade-Pilvi var också *drag*, vars grundidé är att lyfta fram detaljer eller stereotyper och överdriva dem.

Tim

Så du tyckte att du får göra hur som helst?

W

Nej. Jag fick spela Sade-Pilvi med kärlek till henne och glädjen att representera en finsk tant från landsbygden. Då trodde jag ännu att jag var cisman, men ändå tänkte jag inte att jag spelar en kvinna, jag spelade en finsk tant från landet. En finsk tant som lika väl

kunde vara min frisör, min mamma eller som min inspirationskälla, mormorn till min goda vän. Mormor som sählää (såsar), tömmer dasset ensam, hugger ved och har haft en egen karriär som landskapsarkitekt. Hon vet vad hon vill och oftast tror sig veta bäst. Jag är intresserad av människor och människotyper, det kunde kallas stereotyper, men för mig är det roligt att skapa en karaktär på basen av något. Favoriten är alltid Eira-tant som är ofta en blandning av borgerliga finlandssvenskar och min egen farmor.

Ifall jag skulle ha gått från utgångsläget: Jag ska spela en kvinna tror jag att det hade gått fel och jag inser nu att jag inte vill gå den vägen. Att utgå från en tanke om kön är dessutom för mig mycket oinspirerande. Ska jag köra med könet eller könsidentitet som utgångsläge? Liksom talar vi om vad någon har mellan bena eller talar vi om hur kvinnor identifierar sig som kvinnor.

Tim

Sannolikt det senare. Är du lite enkel nu? Du kastade ju bort biologin.

W

Kanske, men låt mig för i helvete vara det, jag är varken intellektuell eller en djup tänkare. Mina tankar är lika djupa som en Kastehelmi tallrik (de är mycket platta).

Skymfade jag transkvinnor och tog en roll från en dem och andra kvinnor?

Tim

Frågar du mig? Säger jag att du inte gjorde det. Hur en roll spelas berättar inte heller om en skådespelares värderingar per automatik, men dina värderingar var rätt och din karaktär ansågs som stark.

En dominerande "Utterrumpa"

Helt dominerande på scen i kraft av sin röst och sina många one-liners är brudgummen Markos vidlyftiga mor Sade-Pilvi Saukonperä (Willjam Fagerström) som från de djupaste finska skogarna genom sin son Marko hotar fläcka den adliga vapenskölden inte bara med sin karelska arvs massa utan också med sitt komiska finska efternamn – som fritt översatt betyder "Utterrumpa". (Kyander 2023, 6 stycke)

*Helt dominerande på scenen, sannolikt på både det onda och det goda, du ansågs skapa en stark karaktär som höll till slutet. Sen att YLE censurerar *Utterröv* till *Utterrumpa* är mesigt.*

W

Det var snällt av dig att gräva fram. Okej då så, jag skapade karaktären utifrån konceptet jag kallar för "finsk tant."

Så skönt att ha rätt.

Tim

Det här är din text och du försöker ju endast ge den bästa bilden. Alla vet att du gör fel och egentligen river varje misstag dig i bitar.

W

Vi går till nästa produktion där det kom emot nya problem.

*Det som blir kvar, premiär våren 2025. Produktionen spelades på turné och på Stora Scenen. Jag blev anställd av Teaterchefen<3 under våren 2024 för att göra arbetspraktik i produktionen *Det som blir kvar* i rollen som Pati. Då jag anställdes av Teaterchefen<3 sa hen att vi tillsammans kan bestämma pronomen för Pati. Pati som ursprungligen var skriven som en 50+ kvinna, som var ihop med en Marko. Pati bodde i den lite avlägsna landsbygdsorten (ingen specifik) och Patis *syfte* i pjäsen var att bryta upp de tre syskonens dynamik. Pati hade tagit hand om syskonens mamma och hjälpt henne dödsstäda.*

I min intervju med Teaterchefen <3 frågade jag hur hen upplevde att det gick till då vi diskuterar Patis pronomen i arbetsgruppen, då hen var teaterchef och var lite utanför processen.

Jag hade diskussioner med regissören. Jag skulle då ha gjort det så att det ska vara regissören och enbart en skådespelare. Att ni (två) skulle ha fört den diskussionen. Det blir märkligt, i de där situationerna då arbetsgruppen har åsikter för då blir det: Vänta nu. Vem bär ansvaret och dels så börjar just egna personliga uppfattningar och referenser och what not tynga in [...] Så har vi gjort nu senare också. Just att

regissören för de där samtalen med enskilda skådespelaren. Förstås kan det ju påverka resten av gruppen i mån av just någons repliker eller något. [...] Man kan bli lite utsatt i sådana situationer också (syftar på skådespelaren frågan berör). Det känns inte rätt. Det här är inte samma sak, men jag har varit med om, till exempel att hela arbetsgruppen diskuterar hur jag ska göra en intim scen med en annan skådespelare. Då blir det oklart att: Vänta nu! Vem tar det här beslutet eller varför? [...] Så borde vi ha tagit det (beslutet om Patis pronomen) tidigare och bara sagt att: Hej så här är det. Jag tror att det blir lite svårt när man inte är med som konstnärlig ledare. (Teaterchefen<3 2026)

W

Så nu när vi tillsammans med Teaterchefen<3 analyserar situationen ser hen att beslutet borde ha tagits tidigare och det var ett beslut mellan regissören och skådespelaren. I *Det som blir kvar* borde vi ha beslutat att Pati är hen och inte han som det blev till slut. Beslutet togs just med hela arbetsgruppen och inte skådespelare regissör emellan, vilket de nu gör på den teatern om liknande kommer emot.

Tim

För att vara ärlig. Jag var matt och perplex vid det skedet då det diskuterades i arbetsgruppen. Jag upplevde att diskussionen inte ledde någonstans och jag förstod inte helt de andras synvinklar och att ordet hen problematiseras. I diskussionerna kom det upp exempelvis att landsbygds publiken skulle fastna på ordet hen och missa berättelsen, en upplevde att hen betonade pronomenet hen för att hen inte var van med det själv och en sa att deras karaktärer inte kunde säga hen automatiskt utan det behövdes någon förklaring.

Pati är Pati [...]Det verkar som att det togs ett beslut på basen av att man tycker att det är lättare helt enkelt att säga han, att det blir så kråtigt att säga hen i vissa repliker och då tycker jag att man inte gjort beslutet på rätta grunder och det borde ha gjorts tidigare. I efterhand tänkt tycker jag att man borde tidigare bara bestämt att Pati är hen. (Teaterchefen<3 2026)

Som Teaterchefen<3 sa upplevde även jag att Pati är Pati. Då en är från landet känner man allti d en Pati och där har könsidentitet ingen skillnad. Pati är den som stiger upp

och kollar ut från fönstret då en bil kör förbi *Vem är det riktigt som kör bak i byn* frågar hen. Pati är nyfiken och blandar sig i andras ärenden och kör en funktion - rubbar huvudrollernas dynamik.

W

Funktion är ett nyckelord - vad har min karaktär för funktion påverkar relevansen av dess eget liv.

Tim

Det att en landsbygds publik inte skulle klara av hen är absurt, om de inte klarar av - kan de väl lära sig. Det är väl ett av teaterns syfte att bredda på ens syn. Ett jävla underskattande av publiken. Då man själv kommer från landet så måste jag säga att vi undervisades om pronomenet hen i grundskolan - det är ingen ny uppfinning även om vissa tycker att det är det.

Det blir ett politiskt ställningstagande med hen, det blir ett politiskt ställningstagande oberoende vilket pronomen: *han, hon, hen, och den*.

Tim

OCH *det* om du vill dehumanisera.

W

Du har så rätt, men blir det lite motsägelsefullt med tidigare kommentaren om publiken i Sibbo som jag tog upp.

Tim

Jag håller med dig, men det blir det inte för nu har jag lärt mig *SAMMANHANG!*

W

Det att det finns en karaktär på scen som säger "Jag är homosexuell!" och som följs av en dramatiskt paus eller "Jaa hon använder ju pronomenet hen nuförtiden" för att visa den konservativa släktingen. Dessa två har tappat sina funktioner och vi kan alla gå vidare från dem. Hellre skulle jag se en karaktär som säger "Hon... hen är.." att

man märker att karaktären försöker korrigera sig själv, även om det också blir jobbigt, så finns det en tröstande faktor i det. (Tigerstedt 2023, Ris: 3.)

Tycker nu att vi även kan hoppa över “*Hon... hen är..*” och gå direkt till versionen *Hen är*. Så skapar vi förändring. Sluta vara så jävla mjäkiga av er.

Sen att ens karaktär inte per automatik kan säga *hen är* i min åsikt fantasilöst - då det kommer till kritan är vi inne i fiktionen. Är det en realistisk fiktion, ja, men den har också gränser som går att töja på. Din karaktär kan vara rövig, men ändå respektera pronomen per automatik eller att alla i den världen antar *hen* tills det visas vara annat. Har du problem att hitta en *motivering* till varför den andras eller din karaktär har pronomenet *hen, han, hon, den* eller *det* var så vänlig och hitta eller bara använd det.

Det jag också vill föra fram är min fråga kring Patis funktion eller att Pati körde mera en funktion än en dess inre värld.

Pati kom och gick från scenen, hade en uppgift som att hämta, föra, städa eller hjälpa. Vi hörde en gång om Patis privatliv och det var att hans man Marko hade hjälpt till med att flytta en möbel. Var de gifta? Vet ej. Men Patis inre värld har ingen relevans då Pati bokstavligen hade som uppgift att störa syskon dynamiken, med att säga vad deras mamma hade sagt. Ja, Pati kunde uppfattas som inträngande, näsvis och nyfiken, men det var det. Inte visste jag eller publiken något mera. Då körde Pati en funktion och då hade vem som helst kunna spela Pati - för att Patis könsidentitet hade ingen skillnad.

Tim

Där har du kärnan.

W

Sant!

Då en karaktär spelar en funktion har dess könsidentitet ingen skillnad. Detta är ett tydligt svar. Tror resten kommer vara otydliga.

Tim

Det är bra att börja någonstans!

Tim

Homo, mutta tehokas.

(Bella, ciao)

W

Sen tar jag som sist en gruppering av kursen Fritt Arbete I—IV. Fritt Arbete är en kurs där vi skapar fritt något konstnärligt i världen av scenkonst eller uttryck av skådespelarkonst.

Tim

Det kan vara en föreställning, installation, ett verk i process, att du flyttar en sten från Björnparken till Busholmen eller vad du nu hittar på. Det är fritt inramat.

W

I mina fritt arbeten - *En man som hatar män, Laudatur, Via Dolorosa* och *Anemone - Vuokko* har jag arbetat med drag, *dåligt skådespelararbete*, töntighet, klipskhet, motpoler och oftast humor och i vissa av dem vrede och ilska. Humor är ett bärande element för mig. Finns det ingen humor - ens en gnutta - blir jag besviken och ledsen.

Tim

LOL du skäms idag för de två första fritt arbeten.

W

Det gör jag. Jag skäms för allting. Jag vill vara i kontroll för att det är enda sättet jag hanterar världen.

Tim

Du vill inte att någon nämner dem förutom om de har något bra eller nytt att säga om dem. Ditt ansikte blir som en tomat då någon talar om *En man som hatar män* eller *Laudatur*.

W

Joo det stämmer. Jag sukter efter bekräftelse samtidigt som jag inte klarar av den. Vår tid håller på att ta slut och därför vill jag berätta om *Anemone-Vuokko* men för att alla de olika Fritt Arbeten bidrar till varandra och jag har varit med i skapandeprocessen så sipprar de andra in i den.

I *Anemone - Vuokko* behandlade jag Grindr och finska glas- och porslindesign loppis världarna eller kulturerna inom dem. Världarna är personliga för mig för att jag är mycket bekant med dem båda sedan flera år tillbaka. Som 12 åring började jag samla på inhemskt glas och porslin - som 17 åring hade jag grindr (den har åldersgräns 18).

Tim

W

Inom Grindr verkar en mycket heterosexuell syn på homosexualitet inte endast med vilka preferenser och hurdana bilder människor har i sina profiler (eller bilder de inte

har), utan i språket människor använder. Det finns terminologi som används exempelvis *bussy* - boypussy – pojkfitta och att den ska vara spänd.

Tim

Om du käre läsare trodde att *bussy* betyder en transmans möjliga könsorgan har du fel.

W

Det betyder främst anus.

Eller så talar man om att någon är fem - feminin, masc - maskulin, slut - slamppa. En del av orden som används som är förminskade är också en del av BDSM kulturen, men det finns en skillnad då de används utan förvarning eller som ett sätt att *flörta*.

Dessutom är Grindr kulturen känd för sin exkluderande kultur där det står i profilerna - no fat, no fem, no black, no asian, no skinny, no hair - det ska tydligt uttryckligen skrivas ut att jag vill inte ha det här och andra ändan är de som jagar efter och fetischer exempelvis transpersoner.

Tim

Kan inte människor ha sina preferenser?

W

Det går snett då du fetischerar något en person inte kan rå för. Exempelvis att den är trans - den kan inget åt dess könsidentitet. Har du fetisch över att någon pissar på dig så kan du be en person pissa på dig. Förstår du.

Tim

Delvis.

W

Nå poängen är att jag inte längre identifierar mig som en homosexuell man, homosexuell är jag men inte en man. Får jag då spela en homosexuell man? Vilket

också är absurt med tanke på att det fanns autofiktion i verket. Dessutom, när kön inte känns relevant för mig i frågan kring skådespelarkonsten? ELLER?

Tim

Du skapar problem åt dig själv... igen... Ibland önskar jag att du inte tänkte.

W

Jag vet.

Varför tänkte jag på det? Nå för att jag inte tycker om att spela *män* hellre spelar jag allt annat, vad nu sen att spela män betyder.

Tim

Inte relevant. Tala om vad som känns svårt i frågan om utgångsläget att spela *man*.

W

Okej kanske jag är en dålig skådespelare...

Tim

(suckar)

W

Att tänka på kön som utgångsläge: Om vi tänker på att spela man så betyder för mig att jag tar någon bild av hur män betar sig och försöker applicera det på mitt arbete. Det är inte så jag jobbar med andra texter eller förslag på sceniskt varande.

Det är också en stereotyp på en kopia, med kopia menar jag att då någon i början startade "mansbilden" så börjades det kopieras i samhället och nu har vi så många versioner att det skapar cancer som resulterar i överanvändning av toxisk maskulinitet och incels (involuntary celibate).

För mig att spela man, skulle exempelvis betyda att jag sänker min tal ton, använder färre ord i talet, tänker att någon gjort ett dåligt skämt som vi tillsammans *hörönauretaan* (skrattar med ett djupt höhö-ljud), går in i rummet som om jag ägde det och tar plats utan att ta något som helst socialt ansvar.

Tim

Så det är så du tänker att män är?

W

Joo. Det är något obehagligt med det. Kanske för att min uppfostran varit så strikt med att *inte ta plats, var inte högljudd, du skriker som en flicka, allt ska se bra ut utåt, jag är stolt över dig men det räcker för mig att hålla det inombords och du vill bara ha uppmärksamhet.*

Tim

Låter som vilken som helst skådespelare.

W

Hahaha. Nå inte nu ändå jag är ju inte *den skådespelaren*.

Tim

Lika mycket som du inte är *den bögen*.

Jag tänker att vi ska avrunda det här kapitlet för att befria oss inför slutklämmarna. Visste du att vissa manusförfattare kör upp till tre eller fyra slutklämmor?

W

Är det sant? Där krävs det nog en massa av skådespelarna. Vissa kan helt tydligt inte sluta när de borde.

Tim

Så i vårt, W och mitt skådespelararbete har vi alltid med oss queerhet, oberoende vad vi gör. Så skrev också en som besvarade enkäten. Att även om hen inte alltid spelar inom ramen för sin egen könsidentitet så finns det alltid element av queerhet även om publiken inte kanske vet det.

Vi behöver inte att karaktärens pronomen alltid är hen, men ibland ska det vara det. Om exempelvis karaktärens funktion är annat än dess kön. Sen att vem får vi spela? The age old question. För nu föreslår vi att vi håller oss till grundfrågan god representation och det betyder för tillfället att minoriteter representerar minoriteter, men MEN vi kräver inte tonåringar redogöra för sin läggning.

Vi underkastade jobbar dubbelt så hårt för att få vår plats, i en värld där kön är en konstruktion, en form av politisk makt.

Skapar de som dominerar utrymme för andra än sig själva? Alltså låt oss säga att *universalmannen* är en teaterchef - ger *universalmannen* plats åt några andra än *universalmän* i sitt arbete?

Tim

Oman navan ympärillähän se kaikki pyörii.

W

Tyvärri är det lite så, vissa försöker mer än andra.

Tim

(heck, snip)

Akt 3 Scen 2 Vem får jag spela och vad ska jag göra?

W

Det som dock förundrar mig är inte bara i frågan om representation utan också att vi får en förändring i fältets struktur, i hur vi rollsätts och vilken roll jag får spela. Det finns pjäser exempelvis där förlaget eller författaren har uttryckligen sagt att det ska spelas av kön X eller Y. Då handlar pjäsen inte ens om representation. Exempelvis i Samuel Becketts *I väntan på Godot* får kvinnor eller ickebinära uttryckligen inte spela Vladimir och Estragon.

The copyright for a play runs out 70 years after the playwright's death, meaning women and non-binary performers legally have to wait until the end of 2059 to be able to play Vladimir and Estragon. (Wyver 2020. Tredje stycket)

Enligt Wyvers artikel i The Guardian stämde Beckett en nederländsk teater för att de anställde kvinnor till Becketts pjäs *I väntan på Godot* 1988. Ickebinära är inte i Finland ett juridiskt kön, men i vissa länder är det.

Tim

Ska en teaterchef verkligen be om att se pass, levnadsintyg, räkna ut könet från ett personsignum från en skådespelare eller göra en prostatagranskning — “*Women don't have prostates.*” (Wyver 2020. 9 stycket) sa Beckett då man frågade hen — varför kvinnor inte fick spela *I väntan på Godot*.

W

Det är absurt och det blir så märkligt! Dessutom har inte alla män en prostata. Det blir också intressant då exempelvis en transperson har gått från att få spela till att inte få spela (och vice versa) ifall de fått det juridiska könet ändrat.

Tim

Men hej, flera har börjat lägga ut *Söker skådespelare* i stället för *Söker manlig skådespelare*.

W

Sant, men de som fortsättningsvis har *Söker manlig skådespelare* eller *Söker kvinnlig skådespelare* vad ska jag som ickebinär göra? Ingenting? Ska jag börja fundera på det könet någon annan definierade åt mig 2001 som sedan sattes in i mitt pass, är det där vi har svaret.

Tim

Jag tycker du får välja.

W

Okej, men hur är det med om jag exempelvis söker en kvinnoroll så upplever jag att jag tar bort en möjlighet från en kvinna.

Tim

Det är i ditt huvud, för att vi är varken man eller kvinna vi är i frågeformuläret *muu*, *annat eller ickebinär*. Din hjärna är fixad till ett cisheterocentrerat tänkande, som att det finns två poler och även du hör till en av dem. Dessutom har du inte erbjudits ett jobb så du har inte tagit ett jobb från någon.

W

Jaa det vore ju roligt, men nu kommer mitt personliga problem - jag vill inte göra någon obekväm.

Tim

För i helvete! Din uppgift är inte att ta hand om andras bekvämlighet. De får väl lära sig.

W

Okej vi säger att det inte är - men det kommer att orsaka förvirring och jag kommer kanske anses som *besvärlig* och i och med det inte få jobb. De är portvaktare som man måste hålla en god relation till så man i fortsättningen får jobb. Det är också en orsak till att jag undviker att göra en poäng om min egen könsidentitet i sådana sammanhang.

Tim

Så valde du att skriva en hel uppsats om ämnet. Öppen för läsning.

W

Käre läsare, jag har inget svar på vad jag ska söka för roll då det är uppdelat i män och kvinnor. Det känns också svårt för att jag inte vill undervisa rollsättare, teaterchef eller regissör...

Tim

Jag säger TA ER I KRAGEN undervisa er. Öppna era ögon och ha en vilja för lärdom eller gå i pension oberoende ålder, vissa lyfter lön som är tre gånger mer än en skådespelare i året.

Akt 3 Scen 3 - Lockelsen ett bete!

W

Queerbaiting eller *queerbete* som jag nu kommer att kalla det kan förklaras som följande: *Queerbaiting* kan, något förenklat, beskrivas som en marknadsföringsstrategi där författare eller producenter försöker locka en queer publik genom att lägga queera subtexter till verk som på ytan är heteronorma. Antydningar, skämt och symbolik i till exempel tv-serier och romaner, används för att indikera queer representation, men denna bekräftas aldrig genom explicit gestaltning. (Haglund 2021, 162-163)

Så det Haglund beskriver är att man aldrig slutför eller löser in en antydning om queerhet i ett verk eller som en konstnär. Du planterar en tanke, en syftning, en blick, en tystnad, ett klädesplagg osv som går lätt att läsa vid behov som queert, för att en queer publik också ska ta del av verket, men du varken bekräftar eller slutför det. Ett fullt marknadsföringstrick för att öka på din publik, inget nytt på den fronten.

Du sätter två normativt snygga män och spela en intensiv tennis match, för att de slåss om en kvinna, men de har haft en suggestiv (queerbete) situation i bastun före matchen och boom har du en hög med queera och dregla efter det.

Tim

Okej nu fick du det sagt - du tyckte filmen *Challengers* (2024) var queerbete.

W

Fansens inställning till dessa queera subtexter har skiftat över tid, vilket Emma Nordin belyser i sitt teoretiska bidrag. Med termen HoYay (Homo eroticism, Yay!) har fans tidigare uttryckt uppskattning för produktioner där queera subtexter är mer uppenbara, då dessa ansetts ge god inspiration för fem/slash-skrivande. Queerbaiting, menar Nordin, ska förstås som en konsekvens av de senaste decenniernas framsteg för queera rörelser. (Haglund 2021, 163)

Så det är inte endast negativt. Den kan bidra till en bättre social acceptans av queera och möjligen skaka om den toxiska maskuliniteten hos män. Win—Win.

Det är just det som orsakar sen huvudvärk - vem får nu spela och vad, vem får vara så som den är och vem får inte. Får en cishetero man spela något som föreslår queert?

Jag tycker vi behöver putsa våra bord och börja igen från början.

Queerbete - som orsakar att en grupp av queers blir fans av något, primärt för att det *kan* finnas något som är queert. Vi vet inte om skaparen/skaparna är queer - behöver vi? Varför endast queerbete och inte fullt ut queert?

Tim

Det är inte lockande för en heteropublik. Lika mycket lockar det heteron, som det lockar oss när en serie är endast heterorepresentation.

W

Där har vi också ett arbete - ändra på synen vad som intresserar. Alla historier handlar inte om alla, men alla har något att hitta i dem. Det att den inte är kuraterad för just dig, betyder inte att den skulle vara irrelevant. Det finns historier som är irrelevanta i den tiden vi lever i absolut.

Tim

(öppnar munnen)

W

Tyst. Idag är det inte den dagen vi skapar ovänner.

Tim

Akt 3 Scen 4 - Slutklämmen

Tim

Det här känns fel. Att vi nu har sista scenen då du har såsat dig igenom långa stycken och nu senaste två nästan hoppa över dem för att du blev uttråkad. Det blir inte ett ordentligt avslut.

W

Aha oj. Förlåt.

Tim

Jag tycker inte att du ska be om ursäkt. Jag är rädd att den här sammanfattningen inte blir tydlig.

W

Nu blir du rädd? Du är ju den som är redo att bränna Finlands flagga för konsten.

Tim

Okej, kanske vi bara ska sätta ut tankar som inte kom med tidigare. Sammanfattningar är fina, men i ett ämne som det här tror jag att frågan fortfarande är: *Vem får du spela och när?* Du utforskar det och fortsätter fråga det. Vad har din queerhet och konsten du skapar för gemensamt.

W

Håller med. Kanske också återkomma till karaktärer jag hittills har skapat så har de ofta varit något jag känt igen som exempelvis koncept, men det är inte nödvändigt.

Att drömma hör inte till min natur eller uppväxt. I vår familj drömmer man inte. Det jag dock drömmer om är att spela många olika karaktärer och varelser, med respekt för dem och kanske då det kommer för nära lära mig att sätta mig utanför exempelvis *Homo Line* föreställningen jag inte alls nämnt här. Den produktionen var svår, jag förstod inget jag höll på med då vi spela den på Teaterhögskolan 2023. Den var *för* queer. Nej

men jag förstod det inte då och jag kände att jag varje föreställning spelade dåligt och misslyckades.

Tim

Att lyckas är inget eftersträvansvärt, det sätter bara stopp på oss.

W

Jag fick en halvårs paus innan vi spelade igen och då klickade den inombords.

Tim

Så föll du på scenen (nästan av den) och trampade på en kurskompis handled.

W

Sådant händer, det är ju mera en rolig berättelse idag.

Då hittade jag glädjen till den föreställningen.

Tim

Du har nämnt famo endast engång under den här texten.

W

Sant! Det är dags att lyfta en skål för henne, en inspirationskälla som aldrig tar slut även om hon gått bort.

Jag vill också lyfta en skål för alla i min omgivning som gör mig lycklig och fyller mig med glädje och mamma som är en bollplank även om hon förstår inte allt.

Konsten är som tråkigaste då man gör den själviskt — vad det nu än betyder.

Också för att de förstår följande citat:

We demand true allyship. You can miss all of us with your Pride Month excitement, because when the curtain goes down on June, the backstage that is our lives still occurs. (Byrd 2024, sista stycket)

Tim

Skål!

Tack och uppvaktningar

Äiti - Paula Vainionpää

Famo - Margaretha Tigerstedt

Alexandra Gustafsson

Oona Rantanen

Aune Kallinen

Stina Engström

Tom Rejström

Elli Kujansuu

Min egen S-årskurs

Victoriastiftelsen

Joanna Fuhrmann

Teaterchefen<3

Alla fina frigrupper som fortsätter inspirerar!

Lotta & Tanja

Källor

Adsten, Vega. 2022. *Monolog under kursen Fritt Arbete I*. 5.5.2022.

Statistikcentralen. 2023. *Eduskuntavaaleissa 2023 valituista 30,5 % uusia edustajia*. Statistikcentralen 27.4.2023. <https://stat.fi/fi/julkaisu/cl8mvkksf10w10cvzsrw7172g> (hämtad 26.3.2026.)

Regnbågsalliansen. 2023. *Begreppsordlista*. Regnbågsalliansen. 2023. <https://www.regnbagsallians.fi/begreppsordlista> (hämtad 26.3.2026.)

Institutet för hälsa och välfärd. 2023. *Begrepp*. Institutet för hälsa och välfärd. 7.12.2023. <https://thl.fi/sv/teman/invandring-och-kulturell-mangfald/stodmaterial/begrepp> (hämtad 26.3.2026)

Median ja elokuvan tutkinto-ohjelma. 2025. *ROOLIHAHMOJEN DIVERSITEETTI SUOMALAISSA TELEVISION DRAAMASARJOISSA JA ELOKUVATUOTANNOISSA VUONNA 2024*. Metropolia Ammattikorkeakoulu. 13.10.2025. <https://apfi.fi/wp-content/uploads/2025/11/diversiteettitilastoraportti2024.pdf> (hämtad 26.3.2026.)

SES. 2025. *Elokuvavuosi 2024*. SES. 16.6.2025. <https://www.ses.fi/wp-content/uploads/SES-Elokuvavuosi-2024-Facts-Figures.pdf> (hämtad 26.3.2026.)

Teatterin tiedotuskeskus TINFO. 2025. *Keskiansiot ammattinimikkeittäin 2024 TINFO*. Teatterin tiedotuskeskus Tinfo. 26.2.2025. https://www.tinfo.fi/documents/palkkatilastot_keskiansiot_ammattinimikkeittäin_2024_tinfo.pdf (hämtad 26.3.2026)

Ahmed, Sara. 2016. *Interview with Judith Butler I*. *Sexualities* vol 19 (4). <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1363460716629607>

Haglund, Tuva. 2021. “Nya Krav På Queer Representation I populärkulturen: Recension Av Brennan, Joseph (red.). 2019. *Queerbaiting and Fandom: Teasing Fans through Homoerotic Possibilities*. Iowa City: University of Iowa Press. (256 Sidor)”. *Lambda Nordica* 25 (3-4), 162-66. <https://doi.org/10.34041/ln.v25.714>.

- Tiessalo, Paula. 2023. *Tutkimus: Homohuoli vaivaa monia poikia ja nuoria miehiä – asiantuntijat kaipaavat pojille seksuaalista kasvurauhaa*. YLE. 28.6.2023, kl. 6:15. <https://yle.fi/a/74-20034054> (hämtad 26.3.2026.)
- Kyander, Pontus. 2023. *Teaterrecension: Fartfylld fars om finlandssvenska fördomar med Skärgårdsteatern*. YLE. 10.7.2023, kl. 11:52. <https://yle.fi/a/7-10037764> (hämtad 26.3.2026)
- Jaskari, Onni & Keski-Rahkonen, Anna. 2021. *Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*. 2021. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16384> (hämtad 26.3.2026.)
- Butler, Judith. 2006 & 2008. *Hankala sukupuoli: Feminisimi ja identiteetin kumous*. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. 3. upplagan. Helsingfors: Suomenkielinen laitos Gaudeamus Helsinki University Press. Ursprungliga utgivningsår 1990.
- Halberstam, Jack [tidigare även känd som Judith]. 2011. *The Queer art of Failure*. Durham & London. Duke university press.
- Tigerstedt, Willjam. 2023. *Queera på finlandssvenska scener!*. HTT Skrift. 28.11.2023. <https://www.hangoteatertraff.org/sv/2023/11/28/queera-pa-finlandssvenska-scener/> (hämtad 27.3.2026)
- Connor, Kit. 2022. Inlägg. X. 31.10.2022. (Kontot är raderat)
- Wyver, Kate. 2020. *Not waiting for Godot: new show tackles Beckett's ban on women*. The Guardian. 18.10.2020 kl.16:00. <https://www.theguardian.com/stage/2020/oct/18/not-waiting-for-godot-new-show-tackles-becketts-ban-on-women> (hämtad 23.3.2026)
- Koponen, Jenni-Maarit. 2018. *Saara Cantellin elokuvaideoita pidettiin epäkiinnostavina naispäähenkilön takia: "Jos pääosassa on mies, elokuva kertoo ihmisyydestä. Jos pääosassa on nainen, elokuva kertoo naisesta"*. YLE. 23.2.2018 10:45. <https://yle.fi/a/3-10088993> (hämtad 28.3.2026)
- Byrd, Gyselle. 2024. *Queer Theater Now: A Presentation: A Presentation*. Duke University Press. <https://research-ebSCO>

com.ezproxy.uniarts.fi/c/odb3qx/viewer/pdf/6izu4uugv5?route=details (hämtad 28.3.2026.)

Elizabeth - The Golden Age. Regisserad av Shekhar Kapur. Universal City, CA. Universal Pictures. 2007. Tidstämpel 39:56-40:07.

Stara, Linnea & Volmari, Piia. 2024. *Esittävän taiteen tilastot*: Teatterin, tanssin ja sirkuksen vuosi 2023. Helsingfors: TINFO.

https://www.tinfo.fi/documents/ett_2023_web.pdf

Bildkällor:

Pärmbild:

Fotograf: Oksanharju, Roosa. 2025. *Anemone-Vuokko*. I bilden: Willjam Tigerstedt.
Ägare av bilden: Willjam Tigerstedt.

Tigerstedt, Willjam & CC. 2026. *Spiderman*.

Bubbles. 2019. *Kurt & Blaine*. Pinterest.

Hasujutut, souldaddy. *Kiitos äijät*. Whatsapp.

Kungligaslotten.se. *Leijonet Leo*. <https://www.kungligaslotten.se/artiklar-film-360/gripsholms-slott/2018-07-22-legenden-leo.html?mark=Leo> (hämtad 30.3.2026)

Bella, Cia. *Homo mutta tehokas*. WhatsApp.

Muusku, pupa. *Aha Poliisitapaus*. WhatsApp.

ALLIGATOR, ARNE. *HÄR KOMMER MAARI*. WhatsApp.

heck, snip. *Hermo on heikko*. WhatsApp.

yeet, lol. *Peace was never an option*. Whatsapp.

Bilaga 1

Undersköningens frågor:

**UNIARTS
HELSINKI**

X THEATRE ACADEMY

Sukupuoli-identiteetti ja näyttelijätaide

Könsidentitet och skådespelarkonst

Gender identity and the art of acting

Kieli: Jos haluat vaihtaa kielen voit muuttaa sen kieliasetuksista

Språk: Ifall du vill byta språk kan du byta språk från språkinställningarna

Language: You can change language from the language settings

Könsidentitet är den identitet gällande kön en person har. regnbagsallians.fi (utdrag 13.11.2025)

I mitt skriftliga lärdomsprov behandlar könsidentitet och forskar i frågan: "Könsidentitet och dess relation till rollarbete." Formuläret är riktat till alla skådespelare/uppträdare/personer som arbetar med rollarbete. Svaren är anonyma och används i forskningssyfte.

Frågor eller tankar - var i kontakt med Willjam Tigerstedt

1. Du är

Studerande

I arbetslivet

Pensionerad

2. Ålder

20-30 år

31-40 år

41-50 år

51-60 år

61-70 år

71-80 år

81-90 år

91-100 år

Följande frågor är till för att begränsa. Ifall du inte hittar en ruta som passar dig - kan du i alternativet "annan, vad?" skriva ett eget svar.

Cisperson är en person vars könsidentitet är inom normerna för det kön som registrerades vid födseln. regnbagsallians.fi (uttdrag 13.11.2025)

3. Din könsidentitet

cis-man

cis-kvinna

trans

transman

transkvinna

ickebinär

annan, vad?

vill inte säga

4. Är du en del av HBTQI+

Ja

Nej

5. Har du spelat roller som motsvarar din egen könsidentitet?

Ja

Nej

6. Kommentarer gällande fråga 5 (frivilligt)

7. Har du spelat roller som inte motsvarar din egen könsidentitet?

Ja

Nej

8. Kommentarer gällande fråga 7 (frivilligt)

Följande frågor är på en skala från 1-5. 1 Helt av annan åsikt, 2 Delvis av annan åsikt, 3 Vet ej, 4 Delvis av samma åsikt, 5 Helt av samma åsikt.

9. Jag funderar på mina karaktärers/rollers könsidentitet som en del av mitt rollarbete

10. Ja tänker på mina medspelares karaktärers/rollers könsidentitet

11. Jag definierar könsidentiteten för mina karaktärer

12. Jag definierar könsidentiteten för mina medspelares karaktärer.

13. Kommentarer gällande påståenden 9-12 (frivilligt)

Följande frågor är på en skala från 1-5. 1 Helt av annan åsikt, 2 Delvis av annan åsikt, 3 Vet ej, 4 Delvis av samma åsikt, 5 Helt av samma åsikt.

- 14. Jag anser att det finns roller/karaktärer som jag inte får spela p.g.a. min egen könsidentitet.**
- 15. Kommentarer gällande påstående 14 (frivilligt)**
- 16. Det finns roller/karaktärer jag inte får spela enligt omgivningen p.g.a. min egen könsidentitet.**
- 17. Kommentarer gällande påstående 16 (frivilligt)**
- 18. Jag får spela alla roller/karaktärer oberoende deras könsidentitet**
- 19. Kommentarer gällande påstående 18 (frivilligt)**
- 20. Varje roll/karaktär har en självklar könsidentitet**
- 21. Kommentarer gällande påstående 20 (frivilligt)**
- 22. Hur upplever du att din könsidentitet påverkar rollen/karaktären du spelar?**
- 23. Utgör andra rollers/karaktärers könsidentitet någon betydelse i ditt arbete?**
- 24. När har rollens/karaktärens könsidentitet ingen betydelse?**
- 25. Ordet är fritt!**